

μ ά ν ο ς κ ο ν τ ο λ έ ω ν
ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΜΙΑΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

επτά αλληλένδετα διηγήματα

δήγμα

ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΜΙΑΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

μάνος κοντολέων
ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΜΙΑΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ
ε π τ ά α λ λ η λ έ ν δ ε τ α δι η γ ή μ α τ α

εκδόσεις δήγμα

Μαντινείας 48, Τ.Κ. 54644, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

τηλ. 6937 160705 και 6937 108881

Ιστοσελίδα: <http://www.ekdoseis-digma.gr/>

E-mail: thanasis@triaridis.gr

&

Ομήρου 47, Τ.Κ. 10672, ΑΘΗΝΑ

Τηλ. 210 3614968 Φαξ. 210 3613581

E-mail: info@eurasiabooks.gr

δήγμα/μυθοπλασίες 10

Ε Ρ Ω Τ Ι Κ Ε Σ Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Ε Σ

Μ Ι Α Σ Π Α Ι Δ Ι Κ Η Σ Η Λ Ι Κ Ι Α Σ

Οι τέσσερις πρώτες εκδόσεις (πρώτη: 1992, δεύτερη και τρίτη: 1993, τέταρτη: 1998) κυκλοφόρησαν από τις Εκδόσεις Πατάκη. Τα διηγήματα της συλλογής δημοσιεύτηκαν για πρώτη φορά στα περιοδικά «Γραμ», «Πόρφυρας», «Playboy», «Γραφή».

Το σύνολο της βιβλιογραφίας του Μάνου Κοντολέων παρατίθεται στον ιστότοπο www.manoskontoleonbibliography.blogspot.com/

5^η έντυπη έκδοση, φθινόπωρο 2011

84 σελίδες (12 «επί» 20,5)

ISBN: 978-960-8187-66-5

© γενικό: 2011, ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

© για την έντυπη ελληνική έκδοση: 2011, εκδόσεις *δήγμα*
και ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

Μορφοποίηση του εξωφύλλου και της έκδοσης έκανε ο ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΡΙΑΡΙΔΗΣ.
Τη σελιδοποιητική φροντίδα της έκδοσης είχε ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ.

Παραγωγή: ΑΛΦΑΒΗΤΟ ΑΒΕΕ, Αθήνα (ΤΗΛ. 210 6466086)

Διακίνηση: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΥΡΑΣΙΑ (<http://www.eurasiabooks.gr/>)

Ομήρου 47, Τ.Κ. 10672, ΑΘΗΝΑ * Τηλ. 210 3614968 Φαξ. 210 3613581

μάνος κοντολέων
ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΜΙΑΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

επτά αλληλένδετα διηγήματα

δήγμα

π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

ΤΟ ΤΡΥΦΕΡΟ Ρ

[σελ. 11]

ΤΟ ΑΙΜΑ ΓΥ' ΑΡΓΟΤΕΡΑ

[σελ. 19]

ΤΟ ΚΥΤΛΑΡΙΣΣΙ

[σελ. 29]

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟ ΒΙΟΛΙ

[σελ. 39]

ΠΛΑΝΤΑ ΑΙΤΟΥΣΤΟΣ ΕΙΝΑΙ

[σελ. 51]

ΓΑΤΕΣ

[σελ. 61]

ΜΑΤΙΑ ΠΑΡΘΕΝΑΣ

[σελ. 71]

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

[σελ. 79]

... αυτά που ξέρω του έρωτα
τα 'χω μάθει από σένα

ΤΟ ΤΡΥΦΕΡΟ Ρ

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΚΕΙΝΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΦΟΡΟΥΣΑΝΕ ΚΑΤΙ μονόχρωμες μαντίλες στο κεφάλι — θυμάσαι τα χρώματα; Ήταν κάτι μουντά κόκκινα, κάτι πορτοκαλιά σε σβησμένους τόνους, μόνο τα καφετιά είχανε μια λάμψη· ίδια με το χρώμα των χωραφιών μετά τη βροχή.

Κάτω από τις μαντίλες, τα μαλλιά κρατούσανε τη μυρωδιά της νυχτερινής λεβάντας των σεντονιών και την υγρασία της πρωινής πάχνης. Οι γυναίκες ξυπνούσανε αχάραγο για να χτυπήσουνε τους καφέδες στα μπακιρένια μπρίκια, να κόψουνε τις φέτες του κιτρινωπού ψωμιού. Το πρωινό γι' αυτές ξεκίναγε πιο νωρίς απ' ό,τι για τους άντρες ή για μας, τα παιδιά.

Μέσα στο υγρό χάραμα και την πυκνή παγωνιά των χειμωνιάτικων πρωινών, οι άντρες ρίχνανε το νερό με τις χούφτες τους πάνω στο λαιμό τους, στο τρίγωνο του στήθους που ξεχώριζε από τη μισάνοιχτη φανέλα, και η μυρωδιά του νυχτερινού χνότου σιγά σιγά υποχωρούσε, την κάλυπτε η αψιά παρουσία του πράσινου σαπουνιού και της νοτισμένης πετσέτας. Τα μακριά τους σώβρακα ήταν ξεχειλωμένα στο ύψος των γονάτων και τα τρία κουμπιά του καβάλου σημείωναν το χαμερπές, πλέον, των νεανικών τους ονείρων. Μια σημείωση ιδιαίτερα

επώδυνη, κυρίως τη στιγμή που το ρολόι της εκκλησιάς χτυπούσε δώδεκα φορές. Δώδεκα χτύποι — θυμάσαι την πρώτη φορά που τους είχες μετρήσει;

«Μη ρωτάς τ' άστρα και τους χτύπους των ρολογιών!» μουρμούριζε η γρια-Ανέζα, και με τα ροζιασμένα της δάχτυλα έτριβε ξερά φύλλα λουίζας.

«Όσα τ' αστέρια που θα μετρήσεις, τόσοι κι οι πόνοι στις κρυφές γωνιές του κορμιού σου· κι όσοι οι χτύποι του ρολογιού, τόσοι κι οι κόμποι που τα μάγια θα δέσουν το μυαλό σου!» μάθαινε η γρια-Ανέζα τη μικρή Άγρα, κι αυτή ερχότανε να μας συναντήσει και με την τρεμουλιαστή φωνή της μάς τα επαναλάμβανε.

Την πιστεύαμε;

Τα πρωινά που φεύγαμε για το σχολειό, κι όταν το φως του ήλιου φώτιζε πια τους έρημους δρόμους, αυτά που έλεγε η Άγρα δεν είχανε κανένα νόημα. Μοιάζαν με κάποια όνειρα που υπάρχουν όσο σε σκεπάζουν τα βαριά παπλώματα και σε καλύπτει η μυρωδιά του ζεστού, κουκουλωμένου κορμιού σου.

«Κι όταν τα μάγια δέσουν το μυαλό σου, τι θα πάθεις;» ρώταγε ο Άλκης, και μια πονηρή υποψία φτερούγιζε στην άκρη των βλεφάρων του.

Η Άγρα έριχνε προς τα κάτω το κεφάλι και το κούναγε. «Λένε», έλεγε —μα τη θυμάσαι στ' αλήθεια τη φωνή

της;— «λένε πως τότε ζητάς να βρεις τον έρωτα πάνω στο λεπτό κοτσάνι μιας παπαρούνας!»

Τι τρυφερά που πρόφερε το ρ της λέξης!

«Λένε; Ποιοι το λένε;» γέλαγε η Ελάνθη, και το χέρι της έφαχνε να βρει τα δάχτυλα του Άλκη.

Η Άγρα δεν απαντούσε. Πήδαγε τα μικρά ρυάκια με τα νερά που βγαίνανε από τα σπίτια — νερά με γκριζωπά απομεινάρια σαπουνάδας και γλιστερά κατακάθια λαδιού και παγωμένου λίπους.

Ήταν η ώρα που οι γυναίκες ανοίγανε τα παράθυρα των δωματίων και, καθώς τεντώνανε τα χέρια, το νυχτικό τους μισάνοιγε και τα στήθια τους — βαριά, σημαδεμένα με τις σκουρόχρωμες θηλές — σχεδόν ακούμπαγαν πάνω στα περβάζια.

«Ποιος να ήταν αυτός που θα 'θελε να βρει τον έρωτα πάνω στον κορμό μιας παπαρούνας;» Έτσι μου είπε — αργότερα— ο Άλκης πως σκεφτότανε, ίσως γιατί δεν μπορούσαμε να ξεκολλήσουμε τα μάτια μας από τη σάρκα που ξεχείλιζε μέσα στα μπατιστένια νυχτικά, από τα μαλλιά που ασφυχτιούσαν μέσα στον εναγκαλισμό των μαντιλιών του κεφαλιού.

Μα αν τα πρωινά οι συμβουλές της γριάς Ανέζας, καθώς ακούγονταν να βγαίνουν μέσα από το τροφαντό στόμα της μικρής Άγρας, έμοιαζαν αστείες κουβέντες

γεροντικών ξεμωραμάτων ή παιδικών φαντασιώσεων, τ' απογεύματα τα ίδια αυτά λόγια, έτσι όπως τα ρούφαγε το σκούρο μοβ και βυσσινί του ηλιοβασιλέματος και μας ακούμπαγε η πρώτη παγωνιά της νύχτας, τα ίδια λοιπόν αυτά λόγια γινόντουσαν μικρά μυστικά μηνύματα κάποιων απόκριφων σπασμών και κάποιων πολύ μύχιων αναστεναγμών.

«Αχ!» μουρμούριζε η Ελάνθη, «Λες να υπάρχει κάποιος που να θέλει να βρει τον έρωτα πάνω στο κορμί μιας παπαρούνας;» και ο Άλκης γύρναγε, την κοιτούσε και τον τρομάζανε τα μάτια της — οι σπίθες που πετούσαν μπορεί και να σε καίγανε.

Ναι, τα ίδια αισθανόμουν κι εγώ τότε, τ' απογεύματα που καθόμαστε στην πίσω αυλή της εκκλησιάς. Πιο δίπλα ήταν τα μνήματα κάποιων παλιών δεσποτάδων, και τρία θεόρατα πεύκα με κλαριά χοντρά και βαριά φτιάχνανε φιλόξενες γωνιές-προσκήσεις για μετά το κουραστικό παιχνίδι του απομεσήμερου.

Σε λίγο —το ξέραμε— οι γυναίκες θα βγαίνανε στις αυλόπορτες των σπιτιών και θα φωνάζανε τα παιδιά και τις γάτες. Το βράδυ έπρεπε να μας βρει μέσα στο σπίτι, να καθόμαστε γύρω από το τραπέζι της κουζίνας. Και τότε θ' ανοίγαμε τα βιβλία και τα τετράδια, την ίδια ώρα που οι άντρες θα διάβαζαν την εφημερίδα, την ίδια ώρα που οι γυναίκες θ' ακούμπαγαν πάνω στα γόνατά τους το πανέρι με τα σύνεργα του ραψίματος και του

μπαλώματος. Μέσα στο σπίτι η μυρωδιά ψημένων κά-
στανων και βρασμένου ευκάλυπτου — ο πατέρας ήθελε
να βουτά τα πόδια του μέσα στη λεκάνη με το νερό,
που πάνω του πλέανε λίγα φύλλα από το δέντρο της
αυλής μας. Και μετά η μητέρα τον σίμωνε, έχοντας στα
χέρια της ανοιγμένη τη λευκή πετσέτα, γονάτιζε και του
σκουπίζε τα πόδια. Με κινήσεις αργές· ξεκίνησε από τα
πέλματα, και στα γόνατα σταματούσε. Την ίδια ώρα
χαμογελούσε· και ήταν το ίδιο το χαμόγελο που μια
μέρα πιο πριν, εκεί στον πίσω αυλόγυρο της εκκλησιάς,
ζωγραφιζότανε στα χείλια της μικρής Άγρας, όταν μας
διηγιόταν τα ίδια — πάντα εκείνα με τους χτύπους του
ρολογιού και το μέτρημα των άστρων.

Ο Άλκης ακούμπανε το κεφάλι του πάνω στα γόνατα
της Ελάνθης, αυτή του χάιδευε τα μαλλιά, τα δάχτυλά
της χωνόντουσαν μέσα στις κοκκινόξανθες αφέλειές
του, μα εγώ — με την πλάτη πάνω στην ξεφτισμένη πε-
ζούλα, στα χέρια να παίζω τρεις τέσσερις μισοξεραμέ-
νες πευκοβελόνες — κοιτούσα το λεπτό κορμί της
Άγρας, τόσο λεπτό ήταν, ίδιο με κοτσάνι, κι όλα πάνω
της λευκά και μαύρα· λευκό το φόρεμα, λευκά τα χέρια
και μαύρα τα μάτια, μαύρα τα μαλλιά. Λευκά και μαύ-
ρα. Και το κορμί ίδια λεπτό με κοτσάνι. Το κόκκινο,
και μόνο σαν εικόνα, μου δημιουργούσε ένα ρίγος. Το
ρίγος του φόβου;

Κι έπειτα — τη θυμάσαι, λοιπόν, ακόμα εκείνη τη μέ-
ρα; — βγήκαν τα σκυλιά στους δρόμους και γαβγίζανε.

«Λένε», έλεγε η γρια-Ανέζα, «πως έχει φανεί στα βουνά και πως ίσως κατέβει μέχρις εδώ!» Και η μητέρα σταύρωσε τα χέρια της πάνω στο στήθος: «Ω, Θεέ μου!» μουρμούρισε και «Έλα πριν νυχτώσει!» μου φώναξε, καθώς εγώ άφηνα πίσω μου τον ευκάλυπτο της αυλής μας, κρατώντας μια φέτα κιτρινωπό ψωμί και λίγο — κάτι λιγότερο από μισό— κρεμμύδι.

Στους άλλους τούς δρόμους συνάντησα τις γυναίκες να κρυφομιλούν στις γωνιές ή στις μισάνοιχτες πόρτες των σπιτιών τους. Στα πρόσωπά τους ο ιδρώτας λαμπύριζε και μια έκφραση αγωνίας, μα και προσμονής, φώλιαζε εκεί στο βάθος των ματιών τους.

Ήταν η ώρα που επέστρεφαν οι άντρες. «Καλά, άστε τα αυτά!» φώναζαν στις γυναίκες γελώντας με βαθιά διάθεση, τις άρπαζαν από τα μπράτσα, τους τα 'σφιγγαν, «Εσείς δεν είστε πια λεπτές σαν το κοτσάνι της παπαρούνας», τους ψιθύριζαν στ' αυτί, κι αυτές «Ναι, ναι!» φευτοαναστενάζανε και τριβόντουσαν πάνω τους και τους έπαιρναν στη συνέχεια από το χέρι τα δίχτυα με τα ψώνια· τα κρέατα, τα φρούτα, τα σαλάμια.

Και τότε είδα την Ελάνθη να μου γνέφει: «Τρέξε!» μου φώναξε, και πίσω της ξεχώριζε το κεφάλι του Άλη, «Τρέξε!» Έτρεξα. «Φάνηκε στα βουνά αυτός που έχει τα μάγια!» μου είπε η Ελάνθη, κι ήταν όλο ταραχή η φωνή της. Έξαψη. Η ανάσα της είχε μια μυρωδιά καμένης καραμέλας. «Ποια μάγια;» ρώτησα — μα όχι, δε

θα θυμάμαι καλά, τίποτε δεν πρέπει να ρώτησα, γιατί αμέσως είχα μαντέψει ποια ήταν τα μάγια. «Και η Άγρρα...» άρχισε ο Άλκης. Δε συνέχισε. Ήταν πολύ δυνατό το τρέμουλο ολάκερου του κορμιού του. Άλλωστε, είχα πια καταλάβει. Η Άγρρα είχε πάει να συναντήσει αυτόν που θα την έβλεπε σαν ένα κοτσάνι παπαρούνας και που έτσι θα την ερωτευότανε.

Αφήσαμε πίσω μας τους δρόμους και κρυφτήκαμε στον αυλόγυρο της εκκλησιάς· κάτω από τα πεύκα, δίπλα στα μνήματα των παλιών δεσποτάδων. Έκοψα τη φέτα το ψωμί σε μικρές μπουκιές. Η Ελάνθη μάζεψε τα γόνατα μέχρι που ακούμπησαν στο στήθος της. Ο Άλκης πήρε μια μπουκιά και την έτριψε, να τη φάνε τα πουλιά. Μα τα πουλιά, μόλις νυχτώσει, κουρνιάζουνε στα δέντρα. Κάτω, πέρα από τη μεριά των σπιτιών, ακουγό-ντουσαν οι φωνές των μανάδων μας. Το δικό μου όνομα πρώτα, μετά «Ελάνθη!», «Άλκη!» και πιο ύστερα το υγρό κάλεσμα «Άγρρα!»

Τώρα πια μπορούσαμε να δούμε τ' αστέρια. Ποιος θα τολμούσε να τα μετρήσει; Και το ρολόι της εκκλησιάς, τότε θ' άρχιζε να σημαίνει μεσάνυχτα;

«Τα βουνά...» άρχισε η Ελάνθη, και ήταν ο Άλκης που συνέχισε: «... έχουν σκιερές ρεματιές και λείες πέτρες και μέρη με κρυστάλλινα νερά... Ο πατέρας μου τα 'χει όλ' αυτά περπατήσει.» «Και πού τάχα θα τον δει;» ρώτησε η Ελάνθη. «Πού τώρα τον βλέπει;» τη διόρθωσα.

Η παγωνιά της νύχτας.

«Πού τάχα να τον έχει δει;» είπε ο Άλκις και σηκώθηκε, γιατί πίσω από τα μνήματα φάνηκε να έρχεται το λεπτό κορμί της Άγρας. Το κοτσάνι. Καθώς άφηνε πίσω της τούς σταυρούς των δεσποτάδων, το είδαμε. Στο μέσο σχεδόν του κορμιού της, λίγο πιο κάτω από το μέσο, η κόκκινη κηλίδα απλωνότανε. Η κόκκινη παπαρούνα.

Και το κοτσάνι λύγισε. «Τον συνάντησα!» είπε κι έπειτα αφέθηκε στα χέρια της Ελάνθης. Το ρολόι πήρε να χτυπά. «Μια, δυο, τρεις... δώδεκα», μετρήσαμε.

«Άραγε, θα 'ναι στις πέτρες, στις λίμνες ή στα φαράγγια του βουνού, που εγώ θα τον συναντήσω;» μονολόγησε η Ελάνθη, καθώς κράταγε πάντα το κορμί το λυγισμένο της Άγρας.

«Ο έρωτας», μουρμούρισε αυτή — αλήθεια, ακόμα θυμάσαι εκείνον τον τρυφερό τρόπο που πρόσφερε το ρ της λέξης;

ΤΟ ΑΙΜΑ ΓΥ' ΑΡΓΟΤΕΡΑ

ΑΦΗΝΑΜΕ ΠΙΣΩ ΜΑΣ —ΕΚΕΙ, ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΕΡΙΑ ΤΟΥ νότου— τα τελευταία σπίτια και παίρναμε το χωματόδρομο που οδηγούσε προς τις παραλίες. Καλοκαίρι ήταν και η σκόνη κόλλαγε πάνω στα δάχτυλα των ποδιών μας, έτσι όπως ξέφευγαν από τα πέδιλα, κόλλαγε και στις γάμπες μας· έφτανε μέχρι τα γόνατα, ίσως και λίγο πιο πάνω, εκεί στα λιανά μα σφιχτά μπουτία μας.

Ο χωματόδρομος διέσχιζε τα βουστάσια. Κι ήταν η μυρωδιά του γάλατος και των κοπράνων που μας χτύπαγε τα ρουθούνια.

«Αναπνεύστε βαθιά!» υπενθύμιζε ο Λάιος και όλοι μας φουσκώναμε τα στήθια, κρατάγαμε τις αναπνοές μας — ήταν ο μαστρο-Αρίωνας που μας το είχε συμβουλέψει.

«Δέστε εμένα!» μας είχε πει, και με τη φαρδιά παλάμη του περιέγραψε ολάκερο το θεόρατο κορμί του. «Αν έγινα τόσο δυνατός κι αν έχω αυλακώσει μ' αυτά τα χέρια τόσα χωράφια, κι αν έχω σπείρει μ' αυτά τ' αχамνά τόσα παιδιά, αν έχω πατήσει τόσα σταφύλια μ' αυτά τα πόδια, είναι γιατί κάθε πρωί —όταν είχα τη δικιά

σας ηλικία— πήγαινα στα βουστάσια κι ανάπνεα βαθιά.
Γι' αυτό!»

Τον κοιτούσαμε και θαυμάζαμε τα χοντρά ποντίκια των μπράτσων του, το στήθος του, ίδια πεδιάδα φυτεμένη με μαύρα αγριόχορτα, τα πόδια του, κορμούς ροζιασμένης βελανιδιάς.

«Μα θα τα χάσεις όλ' αυτά!» του θύμιζε εκείνο το σταχτί πουλί —όχι, δεν ήταν παπαγάλος—, που καθότανε πάντα στον δεξή του ώμο. «Θα τα χάσεις! Οι γυναίκες θα σου ρουφήξουνε το μεδούλι των κοκάλων σου, όταν θα φτάσει η μέρα των εξήντα χρόνων σου.»

«Γυναίκες!» μούγκριζε ο Αρίωνας κι έγλειφε με τη γλώσσα του το πάνω χείλι. «Γυναίκες!» κι έφτυνε στο χώμα. Το σάλιο πηχτό, ίδιο με ξινισμένο γιαούρτι.

Όμως εκεί στο χωματόδρομο και στο κομμάτι του που διέσχιζε τα βουστάσια, εμείς στεκόμαστε και αναπνέουμε βαθιά, ενώ τα μουγιανητά των αγελάδων βάραιναν τη ζεστή ατμόσφαιρα ενός Ιουλίου.

Πίσω από τους φράχτες, τα μοσχάρια σκυμμένα μασούλαγαν το χορτάρι, ενώ γυναίκες, με φούστες μακριές και λευκά μαντίλια στο κεφάλι, κουβάλαγαν τους κάδους με το γάλα.

Και τύχαινε καμιά φορά, δυο ή τρεις απ' αυτές — συνήθως ήταν κοπελιές λίγα χρόνια πιο μεγάλες από

μας— να προσέξουν τα νεύματά μας και να πλησιάσουν το φράχτη, που πάνω του είχαμε σκαρφαλώσει. Μας κοιτάγαν και γελούσαν, έσκυβε η μια το κεφάλι της προς τις άλλες και τα χαχανητά τους έκαναν να τρεμουλιάζουν τα γάλατα μέσα στους κάδους, να τρεμουλιάζουν και τα στήθια τους μέσα στα κουμπωμένα μέχρι το λαιμό μπλουζάνια τους.

«Αρμέχτε μας! Αρμέχτε μας!» τους φώναζε ο Βάγιας και κούναγε τα λιανά κανιά του και κούναγε τους λεπτούς γοφούς του, «Αρμέχτε μας!» γέλαγε· τα λειψά δόντια δίναν στο στόμα του μια υποχθόνια θλίψη.

Μα ο δρόμος δε σταμάταγε στα βουστάσια. Πιο κει συναντούσε τους λόφους με τις συκιές και τα βατόμουρα. Ήταν άγριες συκιές, ποτέ δεν έδιναν καρπό. Και είχαμε μόνο τις βατομουριές να τρυγάμε. Τα δάχτυλα, οι χούφτες, τα χείλια. Όλα τα έβαφαν.

Γελούσε ο Λάιος, «Το αίμα!» φώναζε, και μια δυνατή χαρά —σπασμός, πες— τον κυριεύε, και άρπαζε τα βατόμουρα —κι άλλα βατόμουρα—, τα έλιωνε πάνω στο στήθος του, πάνω στα μάγουλά του!

«Το αίμα!», ίδια με κλάμα ακουγότανε η κραυγή του Βάγια, που γέμιζε τις τσέπες του με βατόμουρα, «... γι' αργότερα», θα συνέχιζε, και τότε εγώ κάτι σαν ανατριχίλα ένωθα στη ράχη μου — «Το αίμα γι' αργότερα!» είχα ακούσει;

Λοιπόν, στους λόφους αυτούς μπορούσαμε να δούμε και τη γριά τη Σαρακίνα. Μουρλή γριά. Θεότρελη. Κρατούσε ένα καλάθι κι έφαχνε να το γεμίσει με σύκα. «Αρσενικές είναι, θεια», της φωνάζαμε, «δε θα καρπίσουν!» Αυτή μας κοίταγε. Άφηνε κάτω το καλάθι, καθόταν ανακούρκειοδα και τέντωνε προς τα εμπρός τα δυο της χέρια. Τα δάχτυλα, ίδια με πόδια αράχνης, ανασκαλεύαν τον αέρα. «Κοκοράκια μου», έλεγε, και σάλια υγραίναν τις γωνιές του στόματός της, «κοκοράκια μου, για πλησιάστε!» και το μούγκρισμα που αυλάκωνε το φάρυγγά της είχε μέσα του κάτι αποξεχασμένους απόηχους ενός πάθους.

Κουνιόντανε το κορμί της και τα χέρια της πάντα προς τη δικιά μας τη μεριά, «Κοκοράκια μου!» τα μάτια της βουτάγανε μέσα στις λακκούβες των μελών μας, «Κοκοράκια μου!»

Γελάγαμε! Ο κρυμμένος φόβος. Και της πετούσαμε βατόμουρα, της πετούσαμε σερνικά σύκα. «Κλώσ' τα!» της φωνάζαμε, και τώρα το γέλιο μας είχε λευτερωθεί.

Παίρναμε την κατηφόρα για τις παραλίες και έμενε πίσω μας εκείνη η φωνή, «Κοκοράκια μου!» Και μέσα μου αυτή η ανατριχίλα. «Το αίμα γι' αργότερα!» Πότε;

Οι παραλίες ήταν τρεις συνεχόμενες αμμουδιές. Από το σημείο που τελείωναν οι πλαγιές των λόφων μέχρι εκεί που άρχιζε η θάλασσα, ήταν μια περιοχή που τη σκέπαζε μια χοντρή κιτρινωπή άμμος και ήταν κάποιοι

βράχοι — βράχοι ολόμαυροι και λείοι, ίδιοι με στήθια κοπέλας του Σουδάν— που ξεπετιόντουσαν σε μερικά σημεία της άμμου, μα ήταν και τρεις που βγαίνανε μέσα από τη θάλασσα — τη θάλασσα της τελευταίας αμμουδιάς, αυτής που πιο πολύ μας άρεσε.

Οι τρεις, λοιπόν, αυτοί βράχοι της θάλασσας ήταν πιο μεγάλοι από τους στεριανούς. Ο ένας, μάλιστα, απ' αυτούς ήταν όχι μόνο ψηλός, μα και τόσο απότομος, μα και τόσο λείος, που ήταν αδύνατο να τον ανέβεις, άσε που γύρω του — βουτηγμένοι κάτω από την επιφάνεια των κυμάτων — απλωνόντουσαν κάτι άλλοι βράχοι, επίπεδοι αυτοί και σκεπασμένοι με φύκια αηδιαστικά. Αν τύχαινε να τα πατήσεις, ξερνούσαν μια μυρωδιά σαπίλας και ούρων.

Στις παραλίες, ο αέρας λες και δεν έφτανε. Τον σταμάταγαν οι όγκοι των γύρω λόφων, και έτσι η θάλασσα θύμιζε λίμνη — τόσο αρυτίδωτη η επιφάνειά της, και γι' αυτό τα νερά ήταν χλιαρά, στεκούμενα νερά. «Όχι», είπε μια μέρα ο Βάγιας, «είναι κρυφές πηγές που χύνουν καυτά υγρά!» και ο Λάιος γύρισε, «Άσε», του είπε, «θάλασσα είναι, δεν είναι θηλυκό!» Και τότε εγώ γονάτισα στην άκρη της παραλίας, βούτηξα τα χέρια μου μέσα στο νερό, «Θηλυκιά είναι κι η θάλασσα!» είπα, και μια λιγούρα — καημός κι αγάπη — έτρεξε στη μέσα μεριά του στήθους μου.

Τα ρούχα μας τ' αφήναμε σε μια γούβα με ξεραμένα κοχύλια. Κι έτσι ολόγυμνοι τρέχαμε γύρω από τα βράχια, κολλάγαμε πάνω στη λεία τους τη μαύρη επιφάνεια και η ζέστα της πέτρας τσίμπαγε την επιδερμίδα μας, τα χέρια μας αγκάλιαζαν όσο πιο πολύ μπορούσαν το βράχο και οι παλάμες μας τον χαϊδεύαν, τον πιέζαν, τον ψάχναν. Κι έπειτα κυλιόμαστε πάνω στην άμμο, στα μάτια μας οι αχτίνες ενός αδιάφορου ήλιου, η ησυχία βασιλιάς των γύρω, και το μόνο που κουνιόταν ήταν οι γλάροι, που φώλιαζαν στ' απέναντι ξερονήσια. Η άμμος κόλλαγε στα ιδρωμένα μας κορμιά κι εμείς χτυπιόμαστε, αγκαλιαζόμαστε, κλοτσιόμαστε — μπουνιές, δαγκνώματα, λαβές. Η θάλασσα πιο πέρα — ένα δυο βήματα στο πλάι — μας καρτέραγε. Πειθήνια, υπομονετικά, καλόβουλη. Της αφηνόμαστε.

Το χλιαρό, αλμυρό νερό μαύλιζε τα ξαναμμένα μέλη μας και δεν ήταν λίγες οι φορές που κάποιος από τους τρεις μας μισόκλεινε τα μάτια, άφηνε λεύτερο το σώμα του να πλέει, κι οι άλλοι δυο βλέπανε τους ελαφριούς σπασμούς να ταράζουν την ακινησία των ιριδισμών, και πηχτές στάλες λευκές διαλύονταν στο νερό, που κάλυπτε τα λαγόνια και την κοιλιά.

Στις παραλίες ήμαστε μόνοι. Όσπου μια μέρα τον είδαμε. Ήταν η βάρκα που πρώτα προσέξαμε. Μια μικρή λευκή βάρκα δεμένη λίγα μόνο μέτρα μέσα στη θάλασσα. Και μέσα στη βάρκα το αγόρι. Είχε ξανθά μαλλιά κι ένα κορμί λευκό — δεν ήξερες ποιο ήταν πιο

κάτασπρο: η βάρκα ή εκείνο; Ξανθιά μαλλιά και μάτια πράσινα. Ναι, πράσινα — αν και μακριά, ξεχώριζαν. Πράσινα ήταν.

Μας είδε κι αυτό και, μόλις μας είδε, σηκώθηκε. Η βάρκα κουνήθηκε, το αγόρι δε φάνηκε να χάνει την ισορροπία του. Τραγουδάγε. Ακούγαμε τη φωνή του. Φωνή λεπτή, κοριτσίστικη λες, ίδια με φωνή πουλιού — καρδερίνας ή καναρινιού. Με λαρυγγισμούς, χαριτωμένες παύσεις. Ένα τραγούδι δίχως λόγια. Κι όμως μας μίλαγε. Δεν ήταν τ' αυτιά που καταλάβαιναν, μα η καρδιά, τα σπλάχνα.

«Φύγε!» φώναζε ο Λάιος και κλότσησε με το γυμνό του πόδι τη θάλασσα. Το νερό πετάχτηκε — υδάτινες γραμμές που δεν έφτασαν τη βάρκα. «Να φύγεις!» Και το τραγούδι δε σταμάτησε, μόνο πήρε να σβήνει καθώς η βάρκα ολοένα χανότανε προς τα κει που ύψωναν τον όγκο τους τα ξερονήσια. Ο ήλιος μπήκε ανάμεσα σ' εμάς και τη βάρκα. Μας τύφλωσε. Κι η βάρκα λες και διαλύθηκε μέσα στο χρυσάφι μιας αχτίδας.

Την άλλη μέρα, όμως, το αγόρι φάνηκε όταν εμείς ήμαστε μέσα στη θάλασσα. Τώρα στεκόταν αυτό στην αμμουδιά. Κάτω από έναν μαύρο βράχο. Μας πλησίαζε, πλησίαζε τη θάλασσα με βήματα αργά, τελετουργικά. Ένας χορός αργός. Δίχως μουσική. Χορός αθόρυβος. Κι όταν έφτασε στο νερό, λύγισε τα γόνατα, τέντωσε τα χέρια — μια ικεσία ή μια πρόκληση; Δεν

ήταν γυμνό. Μια λουρίδα πανιού —μαύρο πανί— του σιέπαζε το μισό στήθος, την κοιλιά, έφτανε λίγο πιο πάνω από το δεξί του γόνατο.

«Να φύγεις!» του φώναζε ο Βάγιας και πήρε να κολυμπά κατά την παραλία. Τον ακολουθήσαμε. Οι στάλες μπήκανε στα μάτια, θόλωσε το βλέμμα, και η εικόνα του αγοριού ήταν σαν να έσβηνε — έσβησε, χάθηκε.

Στην παραλία, όταν βγήκαμε, δεν τον είδαμε πουθενά. «Μα ποιος είναι;» ρώτησα, και ο Λάιος γονάτισε πάνω στην άμμο. «Λένε πως ο διάβολος δεν είναι μήτε άντρας μήτε γυναίκα!» είπε. «Α, μα το ίδιο λένε και για τους αγγέλους!» είπε ο Βάγιας και έτρεξε να μαζέψει τα ρούχα του. Το παντελόνι κόλλησε πάνω στα υγρά μεριά του.

Αλλά την άλλη μέρα ήμαστε πάλι εκεί — στην τρίτη παραλία. Και φτάσαμε νωρίς. Δεν είχαμε σταματήσει στα βουστάσια. Είχαμε αγνοήσει την τρελή γρια-Σαρακίνα. Κι αυτός μας περίμενε. Σκαρφαλωμένος τούτη τη φορά στην κορυφή του πιο ψηλού βράχου, αυτού που τον έζωναν τα φύκια με τη βαριά μυρωδιά της σαπίλας και των ούρων. Ήταν τώρα ολόγυμνος· μια λευκή σπαθιά στο μαύρο της πέτρας. Κι άρχισε πάλι το χορό του. Κι εμείς δε φωνάξαμε «φύγε!» Κοιτούσαμε. Γονάτισαμε πάνω στην άμμο. Κοιτούσαμε. Κι εκείνος άλλοτε χοροπήδαγε, άλλοτε έκανε μικρές στροφές, τα πόδια του τεντωνόντουσαν, λυγίζανε, τα χέρια του γνέ-

φαν, χαράζαν, χτυπάγαν. Και μετά πήρε να κατεβαίνει. Στο στόμα μας, η γλώσσα ξερή. Η καρδιά χτύπαγε. Ο ιδρώτας κόλλαγε στα βλέφαρα. Θα τσακίζοτανε; Το λευκό κορμί του —βδέλλα ίδια, βεντούζα πάνω στη λεία πέτρα— ολοένα και κατέβαινε, πλησίαζε τα φύκια, τα έφτασε, τα πάτησε. Καμιά μυρωδιά δε βγήκε· μήτε σαπίλας μήτε ούρων. Και μετά κολύπησε προς τη μεριά μας. Τον περιμέναμε. Κι όταν μας έφτασε, εμείς απλώσαμε τα χέρια, τα δάχτυλά μας αυλακίωναν τον αέρα — πόδια αράχνης. Αχ, γρια-Σαρακίνα!

Το κορμί του είχε μια υποχωρητική σκληρότητα. Ίδιο με την κόρα του ψωμιού. Τα δάχτυλά μας χωθήκιανε μέσα στα μέλη του, και δεν ήταν το κόκκινο από τα βατόμουρα που λένιασε τις παλάμες μας, που κύλησε μέχρι τους αγκώνες μας.

Έγειρε ανάμεσά μας. Τον αγκαλιάσαμε, μας αγκάλιασε. Ένα μικρό τρέμουλο στις πιο τρυφερές άκριες των κορμιών μας. Κι από τις σκέψεις μας χανότανε όλη η προϊστορία τους. Ξαναγεμίζανε με το φως του ήλιου, το κίτρινο της άμμου, το λευκό του κορμιού του.

Τα χείλια μας ζήτησαν να ρουφήξουν κάτι από τη σάρκα του. Και τότε, ενώ τα στόματά μας τα έβαφε το κόκκινο μιας αιμάτινη στάλας, ακούσαμε τη γρια-Σαρακίνα να κατρακυλά τους λόφους φωνάζοντας «Κοκοράκια μου! Κοκοράκια μου!» κι εμείς προσπαθήσαμε να κρύψουμε τα μέλη του κορμιού του, τα χέ-

ρια μας σιέπασαν τ' απόκρυφα των σωμάτων μας, μα η γριά δε φάνηκε ούτε να μας αναγνωρίζει μήτε να μας προσέχει. «Κοικοράνια μου!» ούρλιαζε, έκλαιγε και μπήκε στη θάλασσα, προχώρησε προς τα βαθιά, προχώρησε μέχρις ότου το νερό τη σιέπασε.

Οι φυσαλίδες ήταν όπως πάντα άχρωμες, όμως μπροστά στα πόδια μας η άμμος είχε μια σκούρα απόχρωση.

«Το αίμα, λοιπόν, γι' αργότερα!» μουρμούρισα, επειδή ήταν η ώρα πια του ηλιοβασιλέματος και όλα είχαν εκείνο το πορφυρό χρώμα ενός παραμυθιού.

«Οι άντρες οργώνουν, σπέρνουν, ποδοπατούν», μου είπε ο Λάιος προχτές. «Δε θυμούνται παραμύθια, ούτε ονειρεύονται», πρόσθεσε.

Τσως να είχε δίκιο.

Το Κυπάρισσι

ΚΙ ΗΤΑΝ ΦΟΡΕΣ ΠΟΥ ΜΑΣ ΚΟΙΤΟΥΣΑΝ ΟΙ ΓΡΙΕΣ ΚΙ έπαιρνε το βλέμμα τους μια βαθιά απόχρωση αναπόλησης και λέγανε η μια στην άλλη «Άσ' τους! Έτσι κι αλλιώς, το πετρωμένο τους είναι η Άιντα!»

Τις ακούγαμε! Και δε σταματούσαμε τ' άγρια πιασίματα — ο ένας άρπαζε το κεφάλι του άλλου, ο ένας στραμπούλαγε το χέρι του άλλου, ο ένας πίεζε με το γόνατο το στήθος του άλλου.

Το πεπρωμένο μας ήταν η Άιντα. Το ξέραμε. Το αισθανόμαστε πάνω στα ιδρωμένα μας μέλη. Κρυμμένο ξέραμε πως ήταν στις γούβες της μασχάλης μας, με τις σκούρες τις άγριες τρίχες και την έντονη μυρωδιά της ανυπομονησίας. Φώλιαζε, σαν μια προσμονή, σ' εκείνο το τρελό σημείο κάτω από την κοιλιά μας. Και το ξορκίζαμε με τα γδαρσίματα των γονάτων, τα γδαρσίματα στους αγκώνες.

Η Άιντα.

Οι γυναίκες, αν τύχαινε κι έπρεπε να αναφερθούν σ' αυτήν, δεν τη λέγανε με τ' όνομά της. «Εκείνη!» λέ-

γανε, κι είχε μια θρησκευτική έκσταση η φωνή τους· «κεινίνη!» Και πάντα της έστελναν το πρώτο κομμάτι από το πρώτο γλύκισμα της κάθε χρονιάς.

Το έδιναν σ' εμάς — τ' αγόρια που κοντεύαμε τα δεκαπέντε. Τυλιγμένο σε μια πετσέτα μυρωδάτη και κολλαριστή. Μια πετσέτα κόκκινη, με μικρά κίτρινα ανθάκια. Το κάθε σπιτικό είχε τη δικιά του. Κι εμείς απλώναμε τα χέρια, κρατάγαμε το τυλιγμένο γλύκισμα μ' ευλάβεια και ξεκινούσαμε για το σπίτι της Άιντας.

«Πάνε στην πόρνη!» ψιθυρίζανε τα κορίτσια, και δεν ήταν μόνο τα πρόσωπά τους που κοκκινίζουν. Η κοκκινίλα —αίμα τριζάτο— πασπάλιζε τις παλάμες, τα λαιμά, τα μπράτσα. Και τρέχανε από πίσω μας. «Να θυμάσαι!» μας μιλούσανε στ' αυτί, «Με λένε Ενθέμια!» «Με λένε Ολένια!» «Με λένε Κραταιά!» μας υπενθύμιζαν και μας παρακαλούσαν.

Εμείς θα έπρεπε, την ώρα που θ' ακουμπάγαμε το γλύκισμα στο τελευταίο σιαλί της εξώθυρας της πόρνης, να μουρμουρίσουμε τα ονόματα. Ήταν μια μορφή παρακλήσης, για να είναι οι ζωές των κοριτσιών που είχανε αυτά τα ονόματα ζωές καρπερές, μ' έναν πάντα σύ-ντροφο στο πλάι.

Κι έτσι, με το γλυκό στα χέρια, τα ονόματα στ' αυτί και την καρδιά να στέλνει το αίμα άταχτα στις εσχατιές των σωμάτων μας — έτσι φτάναμε στο σπίτι της Άιντας.

Πέτρινο σπίτι, γεροφτιαγμένο, αν και μικρό. Το θαυμάζαμε.

«Την κάθε πέτρα του, την έχει κουβαλήσει κι άλλος άντρας», ισχυριζότανε ο Ωρίωνας. «Το ίδιο και το κάθε κεραμίδι του. Το ίδιο και το κάθε παράθυρό του. Κάθε άντρας κι από ένα», έλεγε ο Ωρίωνας, και κάπου κοβότανε η φωνή του, και η ανάσα του γινότανε βαριά. Αγκομαχούσε. «Εγώ, τι θα της πάω;» αναρωτιότανε. «Και πού άραγε θα το βάλει;»

Ο Ωρίωνας ήταν ο πρώτος στη σειρά που θα γινότανε δεκαπέντε χρόνων. Ο πρώτος από εμάς, τα παιδιά εκείνης της χρονιάς, που θα γινότανε άντρας μέσα στο σπίτι αυτό το πέτρινο της Άιντας.

Πλησιάζαμε κι άλλο. Το γλυκό βάραινε ηδονικά τα χέρια μας. Και τα ονόματα των κοριτσιών — Ενθέμια, Ολένια, Κραταιά — πάσχιζαν να ξεφύγουν από το φράγμα των άγρια δαγκωμένων χειλιών μας. Μα τα πέλματά μας πλατσούριζαν στα νερά που βγαίνουν από την αυλή της πόρνης. Κι έτσι όπως ανακατεύονταν αυτά, έβγαζαν τη μυρωδιά τους — μια μυρωδιά γλυκιιά. Βαριά. Λιβάνι, σμύρνα, λάδι της Αφρικής, βοτάνια ανατολίτικα και αγριόχορτα της πατρίδας. Τέτοια μυρωδιά είχανε τα νερά που βγαίνανε από την αυλή της κι είχανε χρώμα ίδιο μ' αυτό της λιωμένης μέντας. Να 'χαν κι αυτής τη γεύση;

Μα όσο κι αν μακραινάμε την παραμονή μας έξω από το σπίτι, δεν είχε τύχει ποτέ να δούμε την Άιντα. Μονάχα οι άντρες ήταν αυτοί που την είχαν αντικρίσει. Αυτοί μονάχα ξέρανε το αληθινό χρώμα των ματιών της, αυτοί μονάχα είχαν μετρήσει τις μικρές ζάρες των χειλιών της, αυτοί ήταν που είχαν γευτεί τις στάλες του ιδρώτα στην κοιλότητα του αφαλού της. Αυτοί μονάχα.

Μα οι άντρες δε μιλούσαν ποτέ για την Άιντα. Αν κάποιος —παιδί ή γυναίκα— τους ρώταγε κάτι γι' αυτήν, εκείνοι το μόνο που κάνανε ήταν να κοιτάζουν με βλέμμα μουντό, άχρωμο. Το βλέμμα ενός τυφλού. Ίσως οι γέροι — ίσως αυτοί να μπορούσαν κάτι να πούνε. Μα και τούτοι κουνάγανε το κεφάλι και ανοίγανε το ξεδοντιασμένο στόμα τους: «Δεν είναι που ξεχάσαμε τη γεύση της», απαντούσαν, «μα είναι που κανείς δε μιλά για τα όνειρα που έχει ζήσει.»

«Τα όνειρα!» ήταν φορές που ούρλιαζε ο Ωρίωνας. «Τα όνειρα τώρα θα γίνουν η δικιά μου αλήθεια!» και χοροπήδαγε ψηλά πάνω από τους θάμνους που φύτρωναν εκεί, στην ξεχασμένη αλάνα του παλιού καφενείου.

«Θα μας τα πεις κι εμάς, έτσι δεν είναι;» τον τριγυρίζαμε. «Την άλλη κιόλας μέρα θα μας πεις για το κρυφό χρώμα και για τον ήχο που βγάζουν τα φιλιά της. Θα μας πεις πόσο γλυκό είναι το γάλα που βγαίνει από τα στήθια της, έτσι δεν είναι;»

Κι ο Ωριώνας στεινότανε ακίνητος. Η ματιά του κάπου λες και ταξίδευε. «Θα σας τα πω;» — ήταν ερωτηματικός ο τόνος της φωνής του.

Αλλά ήταν φορές που έξω από το σπίτι της Άιντας βλέπαμε ν' ανεμίζουν τα σεντόνια και τα ρούχα της. Και τότε κρυβόμαστε πίσω από τις λευκές πικροδάφνες του απέναντι πάρκου —μαζί, αγόρια και κορίτσια—, κρυβόμαστε και κοιτούσαμε.

Είχαν τα σεντόνια απάνω τους τα σχέδια, τ' αποτυπώματα των κορμιών που χρόνια τώρα σιεπάζαν; Και οι μακρόστενες μαξιλαροθήκες φωτιζόντουσαν από το χρώμα των βογκητών της ηδονής που κάποτε είχαν νανουρίσει;

«Κοίτα, νομίζω πως ξεχωρίζω πάνω σ' εκείνο το σεντόνι το κοφτό περίγραμμα του γιου της Περσεφόνης», έδειχνε η Κραταιά.

«Μα κοίτα, κοίτα», την ακολουθούσε η Ολένια, «στη μαξιλαροθήκη, εκείδά, το ξεχωρίζω το χαμόγελο του πατέρα μου!»

«Να δω κι εγώ, να δω κι εγώ!» αγωνιούσε η Ενθέμια.

Και ο Ωριώνας ύψωνε το δικό του το κορμί, τινάζε προς τα πίσω το κεφάλι, «Σε λίγες μέρες θα είναι και τα δικά μου τα αποτυπώματα πάνω σε τούτα τα σεντόνια!» δήλωνε. Σκέτο πανηγύρι η φωνή του.

Κι έπειτα ήρθε ο πυρετός.

«Τα σπυριά που δε φουσκώνουν είναι που πρέπει να φοβάσαι!» κλαψούριζε η νόνα του καθώς του σφουγγιζε το κορμί από τον ιδρώτα.

Κι ο Ωρίωνας είχε κλειστά τα μάτια. «Το όνειρο!» παραμιλούσε, «Η αλήθεια μου!» Μια μέρα, του άγγιξε το κούτελο ο Συνέσιος. «Μα καίει σαν μια θράκα τριών ημερών! Πρωτάκουστο!» είπε, και ήταν ο Συνέσιος γιατί τρός παλιός και με πείρα.

«Θα πεθάνει, λοιπόν, ο Ωρίωνας!» είπε η Κραταιά εκείνο το πρωί που, αν ήταν αλλιώς τα πράγματα, ο Ωρίωνας θα πήγαινε να μπει μέσα στο σπίτι της Άιντας.

«Θα πεθάνει!» είπα κι εγώ.

«Όμως τ' όνειρο;...» μουρμούρισε η Ολένια. «Η αλήθεια του;...»

Και τότε η νόνα βγήκε στο κεφαλόσκαλο:

«Θα πάω εγώ να τη φωνάξω», είπε —τι τραγικά απλή που ήταν η φωνή της— «Τη ζητά, τη θέλει!» κι έσερνε τα παλιά πασούμια της η νόνα κατακεί που ήταν το πέτρινο σπίτι.

Θα ήταν η πρώτη —η πρώτη!— φορά που μια γυναίκα θα έμπαινε στο σπίτι της πόρνης. Δεν έπρεπε να τη δούμε.

Μείναμε εκεί, στο κεφαλόσκαλο της πόρτας που οδηγούσε στο δωμάτιο του Ωρίωνα.

«Τ' όνειρο... Η αλήθεια μου!...» Η φωνή του έφτανε ως τ' αυτιά μας.

Και ίσως και να κλαίγαμε, αν δε βλέπαμε στην άλλη άκρη του να έρχεται κάποια... Μα μόνο η Άιντα μπορεί να ήταν!

Η Άιντα.

Την κοιτούσαμε!

Εκείνη, μας είδε;

Είπα να σηκωθώ, ν' αγγίξω — κάτι λίγο ν' αγγίξω από το ρούχο, το δέρμα της.

Δεν το έκανα.

Τι θα σου συμβεί όταν δεις τ' όνειρό σου πριν τη σωστή του ώρα;

Η Ενθέμια, η Ολένια, η Κραταιά γονατίσανε. Λύσανε τα μαλλιά τους και μονάχα τα ονόματά τους φιθυρίζανε:

«Ενθέμια!» «Ολένια!» «Κραταιά!»

Μια μουσική, δίχως άλλους ήχους.

Κι η Άιντα μάς προσπέρασε, άνοιξε την πόρτα.

«Τ' όνειρό, την αλήθεια μου!» ακούσαμε τώρα πιο καθαρά. Η φωνή του Ωρίωνα είχε μια απαστράπτουσα αγωνία.

Κι η πόρτα έκλεισε.

Έξω, στο κεφαλόσκαλο, τα τρία κορίτσια πάντα γονατισμένα προσεύχονταν. «Ενθέμια!» «Ολένια!» «Κραταιά!» Κι εγώ βουβός. Έχοντας δει, πιο πριν απ' ό,τι θα 'πρεπε, τ' όνειρό μου.

Μα κάποτε η πόρτα άνοιξε. Η ησυχία σύρθηκε έξω από το δωμάτιο· η ησυχία και το άρωμα δυνατής κανέλας.

Η Άιντα είχε στητό κορμί. Και κλειστό στόμα!

Κατέβηκε τα σκαλιά. Ίδιο πάντα το κορμί. Κλειστό το στόμα.

Τολμούσα να την κοιτώ. Μόνο εγώ το τολμούσα.

Τα κορίτσια πάντα την ίδια προσευχή, «Ενθέμια!» «Ολένια!» «Κραταιά!» και σκυμμένα τα πρόσωπα, χυμένα τα μαλλιά.

Κι η Άιντα έφτασε στο μικρό το δέντρο, το βλαστάρι —κυπαρίσσι μιας μονάχα χρονιάς— που φύτερωνε στην άκρη του δρόμου και μόνο εκεί έγειρε λίγο το κεφάλι —λες και προσκυνούσε— κι άνοιξε το στόμα. Μια μπουικιά υγρό —υγρό πηχτό, ίδιο με νερωμένο για-

οὐρτι— βγήκε από το στόμα της κι έπεσε μπροστά στο δέντρο. Το χώμα το ρούφηξε. Μόλις που πρόλαβα να το δω. Το είδα;

Τώρα, στο κυπαρίσσι φωλιάζουνε τα πουλιά — σπουργίτια, καρδερίνες, χελιδόνια. Τα πουλιά και τα τζίτζικια που δε φοβούνται το χειμώνα. Τα έχω δει.

Το είδα.

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟ ΒΙΟΛΙ

ΤΟ ΛΕΓΑΝΕ «ΔΙΠΛΟ ΣΠΙΤΙ», ΓΙΑΤΙ ΗΤΑΝ ΧΩΡΙΣΜΕΝΟ σε δυο μέρη. Μια στοά με μαρμάρινες κολόνες το χώριζε στα δυο. Όμως εμείς ξέραμε πως είχε κι άλλο όνομα. «Το σπίτι με τα δίδυμα» — έτσι το λέγανε οι νιόπαντρες κοπέλες τα βράδια που καθόντουσαν στις αυλές και περιμέναν τους καλούς τους, ενώ με τα χέρια τους χάιδευαν το τεντωμένο δέρμα της φουσκωμένης κοιλιάς τους.

Πάνω από τα κεφάλια τους, οι γλυτσίνες χύνανε τη μυρωδιά τους, και στα πεζούλια, που κρατούσαν ακόμα κάτι από τη ζέστα της μέρας, οι γάτες γουργουρίζαν μισοκλείνοντας τα μάτια.

«Αν θα γεννούσα δίδυμα, θα ήθελα να ήτανε κι αυτά όπως εκείνα του “διπλού σπιτιού” — το ένα αγόρι και το άλλο κορίτσι!» έλεγε η Κλάβια και παρατηρούσε το φουσκωμα της κοιλιάς της ν’ αναδεύεται.

«Και το αγόρι, σαν θα μεγάλωνε, να είχε τα μάτια τα κατάνευρα αυτουνού και το σκουρόχρωμο δέρμα του!» πρόσθετε η Σελάνα.

«Και το κορίτσι, τα ίδια μ' αυτηνής να είχε τα μάτια — μαύρα σαν κόρβουνα. Και τα ίδια τα μαλλιά — χυμένη πίσσα», ψιθύριζε η Νοτόρια, και με τις παλάμες της, με τα δάχτυλά της, τράβαγε προς τα πάνω τα μακριά μαλλιά της. Οι στάλες του ιδρώτα, ίδια καδένα στη βάση του λαιμού της.

«Αχ, τα δίδυμα!» αναστέναζε η Κλάβια και τότε εμείς παρατάγαμε τις αμάδες και τους βόλους που παίζαμε και παίρναμε να κατηφορίζουμε προς τα εκεί που υψωνόταν το «διπλό σπίτι». Αν η τύχη στεκόταν καλή μαζί μας, θα τους βλέπαμε — εκείνον με τη στενή μαύρη φόρμα του και το εβένινο βιολί κι εκείνη να φορά το κίτρινο φόρεμα, το ίδιο και μακρύ, και να κεντά τρυγόνια και γλάρους στα μεταξωτά τραπεζομάντιλα του προικιού της.

Ο κήπος του σπιτιού ήταν δίχως δέντρα, θάμνους ή λουλούδια. Μονάχα πράσινη χλόη και τραπεζάνια χαμηλά, κατάλευκα. Φτιαγμένα, αν θυμάμαι καλά, από σπάνιο είδος μαρμάρου.

Εκείνος έμενε πάντα όρθιος. Μια διαμαρτυρία στο απλωμένο πράσινο της χλόης. Κι έπαιζε το μαύρο του εβένινο βιολί, που είχε μόνο δυο χορδές κι ένα διπλό δοξάρι. Η μουσική ήταν στριγκιά.

«Λένε», έλεγε με χαμηλωμένη τη φωνή ο Άλκινος, «πως τούτο το βιολί το έχει φέρει ο πατέρας τους. Είναι

αφρικάνικο βιολί. Ποιος ξέρει ποια χέρια το έχουνε φτιάξει...»

Ο Άλκινος ισχυριζότανε πως ο πατέρας των παιδιών ήτανε μαύρος. Ίσως να ήταν. Πάντως, η γριά που έμενε μαζί με τα δίδυμα ήτανε νέγρα.

Η κοπέλα όμως είχε ένα δέρμα ολόλευκο. Πλασμένο, λες, από αλεύρι, γάλα και ζάχαρη. Με τον αδελφό της, μόνο στα μάτια και στα μαλλιά μοιάζανε. Αυτουνού το δέρμα ήταν σκουρόχρωμο — ίδιο με λιωμένη πικρή σοκολάτα.

Καθόταν λοιπόν στη χλόη η κοπέλα και κένταγε. Γύρω από τα πόδια της ξετυλίγονταν τα τραπεζομάντιλα — κρουστά λινά υφάσματα. Και πάνω από το κεφάλι της ο αδελφός της έπαιζε το βιολί του. Μια μουσική που σε ζάλιζε. Αφρικάνικη.

Και κάθε ώρα η νέγρα έβγαινε στον κήπο κουβαλώντας κρυστάλλινα ποτήρια γεμάτα με κόκκινο υγρό. Πηχτό φαινότανε από μακριά πως πρέπει να ήτανε. «Πηχτό και γλυκερό — ίδιο με πετιμέζι», έλεγε ο Άλκινος· πού το είχε μάθει;

Η κοπέλα το έπινε. Κι όσο εκείνη έπινε, ο αδελφός της σταματούσε να παίζει.

Μοναχά το σούρουπο επιτρέπανε στη νέγρα να βγει έξω από τον κήπο και το σπίτι.

Κι αυτή έσερνε τα πόδια της —γυμνά, με χάντρες γύρω από τους αστραγάλους— και πήγαινε να βρει τις φιλενάδες της — την Κλάβια, τη Σελάνα, τη Νοτόρια, τις γκαστρωμένες νιόπαντρες που κάθονταν και περιμένανε τα ταίρια τους κι είχανε κάτι βαθιές ραγάδες στο δέρμα της κοιλιάς και των βυζιών τους.

Η νέγρα κουβάλαγε μαζί της τα μαντζούνια και τις κρέμες της. Κι άλειφε μ' αυτά το ξεραμένο δέρμα των γυναικών· το δρόσιζε. Κι έπειτα με τις άκρες των δαχτύλων της μάλαζε τη γεμάτη τσιμπήματα κουνουπιών σάρκα της Κλάβιας, της Σελάνας, της Νοτόριας.

«Αχ! Φέρε μαζί σου ένα βράδυ και την κυρά σου», την παρακάλαγε η Κλάβια. «Θα την κεράσουμε παγωμένα δαμάσκηνα και γλυκερή σουμάδα, που φέρνει γούρι.»

Η νέγρα βούρκωνε. «Η κυρά μου δε γίνεται να βγει έξω από τον κήπο!» έλεγε. Και τότε η Σελάνα ρώταγε: «Μα είναι τόσο σκληρός ο αδελφός της όσο δείχνει;» κι η νέγρα έσκυβε το κεφάλι, λίγο ακόμα και θα το έχωνε ανάμεσα στα δυο τεράστια βυζιά της, «Κάνει σκληρούς τους άντρες η αγάπη!» έλεγε.

Μα ποια αγάπη εννοούσε;

«Να», εξηγούσε ο Άλκινος, «δεν είναι αυτό που λέμε αγάπη αδελφική. Μα την αγαπά όπως ο άντρας που θέλει το ταίρι του!»

Κι εγώ γούρλωνα τα μάτια και δεν ξεκόλλαγα το βλέμμα μου από τη μαύρη κορμοστασιά του άντρα, που ήταν πάντα όρθιος κι έπαιζε εκείνο το παράξενο βιολί του, το αφρικάνικο.

Ήμαστε κρυμμένοι πίσω από το φράχτη του «διπλού σπιτιού». Έναν ξύλινο φράχτη — χοντροί κορμοί, δεμένοι μεταξύ τους με σύρμα.

Κι ήτανε μια φορά που ο Άλκινος μού πρότεινε: «Να μείνουμε εδώ μέχρι να φτάσουν τα μεσάνυχτα;»

Ήταν μια νύχτα χλιαρή — νύχτα του Σεπτέμβρη. Ακουμπήσαμε πάνω στους χοντρούς κορμούς και βλέπαμε το φεγγάρι να χαράζει τον όγκο ενός σύννεφου που τράβαγε προς το νότο.

Κι ήταν λίγο πριν τις δώδεκα που ο αδελφός βγήκε μόνος στον κήπο. Δε φόραγε τώρα τη μαύρη τη φόρμα, μα ένα ρούχο φαρδύ κι ανοιχτόχρωμο — ίσως ροζ ή ελαφρά γαλάζιο. Κάτι σαν μια πουκαμίσσα που έφτανε μέχρι το έδαφος. Ίσως και να ήταν μια φορεσιά των βεδουίνων. Στα χέρια του δεν είχε το βιολί. Κι ούτε έμεινε όρθιος. Εάπλωσε στο νοτισμένο γρασίδι και πήρε να τραγουδά το κλάμα του. Ναι, ήταν ένας λυγμός, ήταν συνάμα κι ένα τραγούδι.

«Την αγαπά! Δε σ' το 'λεγα;» είπε ο Άλκινος. «Και δες τον! Ξέρει πως η αγάπη αυτή είναι απαγορευμένη.»

Ο αδελφός κυλιότανε πάνω στη χλόη. Κι ένα κουραστικό τρέμουλο τού κυρίευε τα πόδια, τη μέση, την ωμοπλάτη.

Γι' αυτό λοιπόν οι άντρες, όταν τον συναντούσαν στο δρόμο, τον χαιρετούσαν σκύβοντας το κεφάλι βαθιά! Κι αν τύχαινε εμείς τ' αγόρια να τους ρωτήσουμε γιατί μόνο αυτόν χαιρετάνε με τέτοιο τρόπο, αυτοί μας έκλειναν το στόμα με τις φαρδιές παλάμες τους, «Σωπάστε!» μας έλεγαν, «Όταν γνωρίσετε τη γυναίκα, τότε να έρθετε να μας ρωτήσετε!»

Αυτά, λοιπόν, εκείνο το βράδυ. Κι έπειτα ήρθε το πρωινό που την πόρτα του «διπλού σπιτιού» τη χτύπησε ο ταχυδρόμος.

Τούτος ήταν ένας άντρας που λες κι είχε ντυθεί στα γαλάζια και στα φλογάτα κόκκινα και στα αλλόφρονα χρυσαφιά. Ξανθός — τα μαλλιά του όλο μπούκλες· δαχτυλίδια φτιαγμένα από χρυσοχόους του Μεσαίωνα. Φορούσε ένα μακρύ, φαρδομάνικο γαλάζιο πουκάμισο. Λευκό παντελόνι. Κι είχε μια κατακόκκινη ζώνη να του σφίγγει τη μέση.

Τα γράμματα που κουβάλαγε, τα είχε κρυμμένα κάτω από το γαλάζιο του πουκάμισο, κολλημένα πάνω στο στήθος του.

«Η μυρωδιά αυτή, τι μου θυμίζει;» μουρμούραγε η Σελάνα και μύριζε το γράμμα που είχε στείλει ο ξενιτεμένος του σπιτιού της.

Ήταν σούρουπο, η νύκτα ήταν εκεί με τις κρέμες της και κούναγε το κεφάλι της.

«Την ξέρω αυτή τη μυρωδιά!» έλεγε. «Είναι η μυρωδιά του πόθου!»

«Έλα να σου πω!» με τράβαγε σε σκοτεινές γωνιές ο Άλκινος, κι εκεί ξεκουμπώναμε τα δικά μας πουκάμισα, σκύβαμε τα κεφάλια, οι μύτες μας πλησίαζαν το χώρισμα του στήθους μας.

«Δεν μυρίζουμε ακόμα!» λες και παραπονιότανε ο Άλκινος. «Όταν κι εμείς μεγαλώσουμε, τότε θα μυρίζει το στήθος μας αυτή τη μυρωδιά του αντρικού πόθου!»

«Όλοι οι άντρες την έχουν;» αναρωτιόμουν εγώ, κι ο Άλκινος μισόκλεινε τα βλέφαρά του:

«Όλοι, δεν ξέρω... Μοναχά αυτοί που γνωρίσανε τον μεγάλο πόθο... Λίγοι είναι... Ο ταχυδρόμος και... ο αδελφός εκείνης!»

Ήταν σούρουπο λοιπόν. Κι η Νοτόρια, δυο τρεις γωνιές πιο πέρα, έλεγε στη Σελάνα:

«Κρύψε το γράμμα, κάπου κουκούλωσέ το... Η μυρωδιά του!... Όπου να 'ναι φτάνουν οι άντρες μας, να μην τη μυρίσουν!...»

«Αχ, ναι! Μην τύχει και τη μυρίσουν!» έτρεμε η Κλάβια, κι η γριά νέγρα έκλεινε τα βαζάνια με τις κρέμες της. «Εκεί, στο “διπλό σπίτι”, η μυρωδιά αυτή ποτέ δε χάνεται», μουρμούραγε. «Αυτός την έχει κολλημένη πάνω στο πετσί του!»

«Μα γίνεται τέτοια μυρωδιά να βγαίνει από το κορμί ενός αδελφού;» ρωτούσα εγώ τον Άλκινο.

Εκείνος στεκόταν ορθός μέσα στη νύχτα.

«Λένε πως ο Θεός έφτιαξε τον άντρα και τη γυναίκα», μου απάνταγε. «Δεν έφτιαξε αδελφό κι αδελφή!» Είχε κάτι το περίεργα απόκοσμο εκείνες τις νύχτες η φωνή του Άλκινου.

Κι έπειτα, λοιπόν, ήρθε εκείνο το πρωινό που ο ταχυδρόμος πήγε και χτύπησε την πόρτα του «διπλού σπιτιού».

Λένε πως του άνοιξε η νέγρα και άπλωσε το χέρι της για να πάρει αυτή το γράμμα που εκείνος είχε φέρει.

Μα της το αρνήθηκε. «Το στέλνω στην κυρά σου! Εγώ λοιπόν θα της το δώσω!» είπε, κι είχε για μάτια δυο στάλες από θάλασσα κι είχε για χείλια δυο ζουληγμένα

πετροκέρασα — έτσι τον περιέγραψε αργότερα η νέγρα στην Κλάβια, τη Σελάνα, τη Νοτόρια.

«Την κυρά σου θέλω!» είπε και προχώρησε στον κήπο.

Ο αδελφός σταμάτησε να παίζει το βιολί. Η αδελφή έπαψε να κεντά και σήκωσε το βλέμμα. Η νέγρα αργότερα ισχυρίστηκε πως την ώρα που η κοπέλα έριχνε τη ματιά της στον ταχυδρόμο, την ώρα εκείνη, έχασε το φως της.

«Λες να είναι αλήθεια;» ρωτούσα τον Άλκινο.

«Δεν ξέρω... Ίσως... Σάματις ο έρωτας πάντα του δεν τυφλώνει;» μου απαντούσε εκείνος και πρόσθετε: «Αλλά αυτά που έγιναν στη συνέχεια, κανείς ποτέ δεν τα έχει ξεχάσει!»

Κανείς ποτέ δεν θα ξεχάσει πως η κοπέλα σηκώθηκε και άρπαξε το τεντωμένο χέρι του ταχυδρόμου —το χέρι με το οποίο κρατάγε το φάκελο— κι αυτός την τράβηξε προς τη μεριά του· ο φάκελος είχε γίνει ένα σκοινί που τους έδενε.

«Μέσα στον κήπο», είχε να λέει ο Άλκινος, «η μυρωδιά της χλόης υποχώρησε. Απλώθηκαν οι άλλες, εκείνες που βγαίνουν από τον πόθο των δυο αντρών. Και οι δυο απλώθηκαν, όμως μοναχά αυτή που πήγαζε από τον κόρφο του ταχυδρόμου, μοναχά αυτή τύλιξε την αδελφή και τη ζάλισε, την έκανε να γείρει πάνω στο στήθος

του, πάνω σ' εκείνο το ατέλειωτο πέλαγο από μικρές ολόξανθες τριχούλες, ανάμεσα στα δυο μικρά νησάκια, τις ρώγες του!»

Δεν ήταν δυνατόν να έλεγε ψέματα ο Άλκινος. Δεν ήταν, κι έτσι αγκαλιασμένοι ο ταχυδρόμος και η αδελφή βγήκαν από τον κήπο, που έμεινε βουτηγμένος μόνο στη μυρωδιά του αδελφού, μια μυρωδιά που ολοένα γινόταν πιο βαριά, ίδια μ' αυτή που βγάζουν τα λουλούδια που έχουν σαπίσει.

Η νέγρα είπε αργότερα στην Κλάβια, στη Σελάνα, στη Νοτόρια πως ο αδελφός δεν κινήθηκε την ώρα που έφευγε η αδελφή του. Μοναχά έβγαλε μια κραυγή κι έσπασε με τα δυο του χέρια το δοξάρι. Η νέγρα μάζεψε τα κρυστάλλινα ποτήρια με το πηχτό, τ' ολόγλυκο υγρό, και ο αδελφός πήγε και κλείστηκε στο σαλόνι. Ήτανε μεσημέρι.

Κανείς ποτέ δεν έμαθε κατά πού τράβηξαν οι δυο εραστές. Ο ταχυδρόμος δεν ξαναφάνηκε να μοιράσει τα γράμματα. Η Κλάβια, η Σελάνα, η Νοτόρια δε θυμούνται να ξαναμύρισαν ποτέ τους τη μυρωδιά ενός τόσο δυνατού πόθου. Ποτέ! Κι όμως, από κείνη την ημέρα έχουν περάσει χρόνια και κάνουν κι άλλα παιδιά, και ποιος ξέρει πόσες νύχτες τις βρήκε ο ύπνος να κουρνιάζουν μέσα στις βαθιές μασχάλες των αντρών τους.

«Μα σ' το είχα πει», εξηγεί ο Άλκινος. «Λίγοι είναι οι άντρες που βγάζουν τέτοια μυρωδιά. Λίγοι που αξιώνονται τέτοιο πόθο.»

Θα 'χει για μια ακόμα φορά δίκιο, μιας και τα μεσάνυχτα εκείνης της μέρας ακόμα θυμάμαι το πόσο βαθιά με είχε πάρει ο ύπνος.

Ο Άλκινος όμως ήταν ξύπνιος και την είδε τη φωτιά.

«Οι φλόγες», μου περιέγραψε, «ρουφάγανε και τα δυο μέρη του “διπλού σπιτιού”, κι έπρεπε να τον έβλεπες τον αδελφό. Στεκότανε ολόγυμνος στο κέντρο της στοάς, κρατώντας με το ένα του χέρι το βιολί του το αφρικάνικο. Ξέρεις, μοναχά το κεφάλι και οι παλάμες του είχαν εκείνο το χρώμα της λιωμένης σοκολάτας. Το υπόλοιπο κορμί του ήταν το ίδιο λευκό —αλεύρι, γάλα, ζάχαρη— όπως της αδελφής του. Κρίμα που δεν το είδες. Όταν σβήστηκε η φωτιά, βρήκανε μόνο το καφαλιασμένο κρανίο του κι ένα κόκαλο από το αριστερό πλευρό του. Μύριζαν πάντα εκείνη τη μυρωδιά του σάπιου πόθου. Το βιολί το αφρικάνικο δεν είχε πάθει τίποτε. Το πήρε η νέγρα και το πήγε στις τρεις νιόπαντρες. Αλλά εκείνες, μόλις το είδανε, ανατριχίλασαν. “Πάρ' το μακριά μας!” φωνάζανε. “Είναι το βιολί του απαγορευμένου πάθους. Δεν το θέλουμε!” Και έτσι η νέγρα τούς άφησε μοναχά τις αλοιφές, τα μαντζούνια της, κάποια από τα κοσμήματα της αδελφής που δεν είχανε καεί. Οι τρεις νιόπαντρες τα φυλάζανε

όλα μέσα στα σεντούκια τους και λένε πως τα έχουνε ξεχάσει. Αυτά τους άφησε η νέγρα και πήρε το βιολί κι έφυγε. Λέω πως θα πήγε πίσω, εκεί στις αφρικάνικες ακτές, απ' όπου κάποτε την είχανε πουλήσει σιλάβα. Έτσι έκανε», κατέληγε ο Άλκινος. «Τι, δε με πιστεύεις;»

Τον πίστευα. Όταν κάτι δεν το έχεις δει, είσαι αναγκασμένος να δεχτείς την άποψη των ονείρων που έχουν δει οι άλλοι.

ΠΑΝΤΑ ΑΥΤΟΥΣΤΟΣ ΕΙΝΑΙ

ΚΙ ΕΣΤΡΙΒΕ ΤΟΝ ΠΛΑΚΟΣΤΡΩΤΟ ΤΟ ΔΡΟΜΟ Η Λαχάνα, τον έστριβε τρέχοντας, τα γυμνά τα πόδια της κολλάγαν λες πάνω στις γκριζες πλάκες, και έτσι έβγαινε εκείνος ο θόρυβος, εκείνο το «χλαπ, χλαπ, χλάπα!» που σιγοντάριζε —ίδιο ξεκούρντιστο οργανέτο— τη φωνή της, τα λόγια της: «Στο παλιό λιμάνι! Στο παλιό λιμάνι! Στο παλιό, παλιό λιμάνι!»

Λοιπόν, έτσι πάντα τη θυμάμαι τη Λαχάνα. Να τρέχει στο δρόμο, να κολλάνε τα γυμνά τα πόδια της στις γκριζες πλάκες, να φωνάζει, και στο τέλος, λίγο πριν χαθεί στην αρχή της μεγάλης κατηφόρας, να βγάζει κι εκείνο το γέλιο — γέλιο τρελής.

Ήταν; Μπορεί και να 'ταν, και όλοι ξέρανε το τι εννοούσαν εκείνα τα λόγια της.

Στο παλιό λιμάνι ήταν —κάποτε— η ταβέρνα του Γιάννιου, κι ήταν αυτός ο Γιάννιος —κάποτε— ο πιο φημισμένος ψαράς του τόπου. Λέγανε οι ναυτικοί «Τις φαριές του Γιάννιου, κανείς δεν μπορεί να τις βγάλει.» Έτσι λέγανε κι είχαν στα δόντια την κιτριλίλα του καπνού κι είχαν γυμνά τα πόδια τους — οι γάμπες με λε-

κέδες από παλιά χτυπήματα και τα νύχια φαίνονταν μαυρισμένα, σκληρά, σκαλισμένα από την αλμύρα και τον ήλιο.

«Και ξέρεις τι συνέβη και ο Γιάννιος σταμάτησε τα πάρε δώσε με τη θάλασσα;» με ρώταγε ο Κέλτος, και η ματιά του έψαχνε να βρει το πρόσωπό μου. Ο Κέλτος ήταν πολύ μύωπας. Σχεδόν τυφλός.

Ήξερα! Όλοι το ξέρανε πως μια μέρα ο Γιάννιος βρήκε μέσα στην κοιλιά ενός ψαριού ένα ολόχρυσο δαχτυλίδι. Ολόχρυσο, μα του έλειπε η πέτρα.

«Εγώ νομίζω πως πρέπει να ήτανε ρουμπίνι», ισχυριζόταν ο Κέλτος, μα εμένα δεν μπορούσε να με πείσει.

«Στα καλά δαχτυλίδια ταιριάζουν μόνο τα μπριγιάντια!» μου θύμιζε η γιαγιά όταν ερχότανε τα βράδια για να με σκεπάσει. «Τα μπριγιάντια και ίσως τα λευκά μαργαριτάρια.»

Κι είχε, λοιπόν, στα χέρια του ο Γιάννιος ένα χρυσό δαχτυλίδι και, έτσι, σκέφτηκε πως έπρεπε να βρει και μια γυναίκα για να της το χαρίσει.

«Και βρήκε την Πανάπλια!» κοροϊδεύαν οι γυναίκες τα βράδια του καλοκαιριού, όταν λέγανε —πόσες φορές την είχανε πει;— αυτή την ιστορία.

Αλλά οι άντρες κρύβανε κάτω από τα μουστάκια τους το χαμόγελο, «Η Πανάπλια ήταν η γυναίκα με την τρι-

χωτή γλώσσα!» λέγανε και τότε οι γυναίκες τούς σκου-
ντούσαν τα πλευρά με τους αγκώνες τους, «Αντέστε
από δω», τους ψευτομάλωναν, «που θέλετε να είχαμε κι
εμείς μια τέτοια γλώσσα!»

Ήταν, λοιπόν, τριχωτή η γλώσσα της Πανάπλιας, και ο
Κέλτος με τράβαγε στην άκρη της αυλής, «Φαντάσου»,
μου έλεγε, «τα φιλιά της!»

Όμως εγώ το μόνο που ήξερα ήταν πως η Πανάπλια δε
μίλαγε. Ντρεπότανε ν' ανοίξει το στόμα της. Προτι-
μούσε, αντί γι' αυτό, να φιλάει.

Κι είχαν μια τέτοια τέχνη τα φιλιά της, που ο Γιάννιος
δεν άντεχε να τα στερείται ούτε για ένα λεπτό — πόσο
μάλλον για όσο κρατά ένα ψάρεμα. Και έτσι πούλησε
τη βάρκα κι άνοιξε την ταβέρνα.

Η Πανάπλια δεν έβγαζε το δαχτυλίδι όταν τηγάνιζε τα
ψάρια. Όπως και δεν το είχε βγάλει όταν, λίγο πιο πριν,
τα είχε ξελεπιάσει και καθαρίσει από σπλάχνα και σπά-
ραχνα. Είχε ένα περίεργο μαχαίρι —μαλτέζικο λέγανε
πως ήταν—, μαχαίρι πλατύ και κοφτερό. Να 'ταν αυτό
το μυστικό της τέχνης της; Να 'ταν αυτό που έκανε
τόσο νόστιμα τα ψάρια;

«Έτσι πρέπει να είναι και τα φιλιά της», σιγομουρμού-
ριζαν οι άντρες μόλις ο Γιάννιος άφηνε πάνω στα τρα-
πέζια τους τη δεύτερη καράφα το κρασί και απομακρυ-

νόταν προς την πλευρά της κουζίνας. «Το ίδιο νόστιμα!» έλεγαν οι άντρες και τον ζήλευαν τον Γιάννιο.

Μα στην ταβέρνα θέλανε να πηγαίνουν και οι γυναίκες. Ίσως να πίστευαν πως κάτι από την τέχνη της Πανάπλιας θα μάθαιναν κι αυτές — από την τέχνη της στο τηγάνισμα και στο φίλημα.

«Την Κυριακή να πάμε στον Γιάννιο και στην Πανάπλια», παρακαλάγαν λοιπόν οι γυναίκες τούς άντρες. «Να πάμε!» επέμεναν.

«Μα τα τηγανισμένα ψάρια της Πανάπλιας κρατούσαν καλά το μυστικό της νοστιμιάς τους. Κι όσο για τη γλύκα των φιλιών της...» μου αποκάλυπτε ο Κέλτος κι εγώ προσπαθούσα να δω αν η ματιά του θα έβρισκε το μέρος όπου στεκόμουν. «Ποια άλλη είχε την τριχωτή τη γλώσσα της!» κατέληγε κι έκλεινε τα βλέφαρά του. Ήταν στιγμές που ο Κέλτος κουραζότανε να μη βλέπει.

Τα φιλιά της Πανάπλιας, τι τέχνη τάχα να είχαν, που έκαναν τον Γιάννιο ν' αφήνει τους φίλους του και να μην απομακρύνεται από την ταβέρνα; Ποιο ήτανε το μυστικό τους που έκανε τους ψαράδες ν' ανοίγουν με μανία τις κοιλιές των ψαριών, μήπως βρούνε κι αυτοί ένα παρόμοιο δαχτυλίδι; «Γιατί μόνο αν έχεις τέτοιο δαχτυλίδι βρίσκεις και γυναίκα σαν την Πανάπλια!» κατέληγε ο Κέλτος.

Αλλά εγώ δεν τον πίστευα. Και περίμενα τα βράδια να έρθει η γιαγιά να με σκεπάσει. «Πες μου», τη ρώταγα, «γιατί τρέχει στους δρόμους η Λαχάνα; Γιατί κανείς δε βλέπει πια την Πανάπλια;» Και η γιαγιά έσκυβε από πάνω μου, «Πώς να σου μιλήσω για το θάνατο;» αναστέναζε, κι ήταν φορές που κάποιο δάκρυ της έσταζε πάνω στο μέτωπό μου.

Ήρθε λοιπόν η μέρα —κάποτε άκουσα γι' αυτήν κι εγώ— ήρθε, λοιπόν, κάποτε η μέρα που η Πανάπλια ζήλεψε τις άλλες γυναίκες· εκείνες που μπαίνανε τα κυριακάτικα μεσημέρια στην ταβέρνα και ανοίγανε τα στόματά τους για να γλείψουνε τα ψαροκέφαλα, για να καταπιούνε τις γουλιές του λευκού κρασιού, για να χαμογελάσουνε στους άντρες τους. Είχανε λάδια και λέπια γύρω από τα χείλια τους, όμως δεν τις ένοιαζε· αυτές ανοίγανε το στόμα τους και γέλαγανε καιμίλαγαν στους άντρες, τους έλεγαν... — «Ποια είναι τα λόγια που λένε οι γυναίκες στους άντρες που αγαπούν;» ρώταγα τη γιαγιά. Κι εκείνη αναστέναζε, «Πώς να σου μιλήσω για τα πάθη του κορμιού;» μουρμούριζε, κι ήταν φορές που πάνω στο μάγουλό μου ένωθα την κάψα της παλάμης της.

Τις ζήλεψε όμως τις γυναίκες η Πανάπλια και πήρε το φαλίδι να κόψει τις τρίχες της γλώσσας της.

«Να, έτσι έκανε!» προσπαθούσε να μου δείξει ο Κέλτος και άνοιγε το στόμα του, έβγαζε έξω τη γλώσσα του, τα

δυο μεγάλα δάχτυλα του δεξιού του χεριού παρίσταναν το ψαλίδι. «Να, έτσι έκανε!» μου έδειχνε και, την ώρα που τα σάλια μαζευόντουσαν στις άκρες των χειλιών του, «Όμως, χραπ!...» φώναζε. Η διχάλα των δαχτύλων του έκοβε στα δυο τη γλώσσα. «Ήταν λάθος», σχεδόν παραμίλαγε η γιαγιά και σηκωνότανε όρθια. «Άντε όμως, ώρα για ύπνο», έλεγε και μου τράβαγε τις κουρτίνες για να μην μπαίνει μέσα στο δωμάτιο το φεγγάρι.

«Το φεγγαρόφωτο δίνει στον άντρα δύναμη», μου έλεγε ο Κέλτος. «Και τώρα ο Γιάννιος δεν είχε τα φιλιά της Πανάπλιας να του τραβήξουν το περίσσευμα της δύναμής του. Κι ήτανε Αύγουστος!» Τα μάτια του Κέλτου είχανε τάχα ξεχωρίσει το φως του φεγγαριού ή μόνο — πόσο μόνο;— το είχαν νιώσει;

Κι έτσι πια η Πανάπλια μήτε μίλαγε μήτε και φιλούσε. Μόνο αγάπαγε.

Και ο Γιάννιος μάζευε αξόδιαστη τη δύναμή του — «Είναι μυστήρια αυτή η δύναμη του άντρα», με χαμηλή φωνή έλεγε ο Κέλτος. «Μυστήρια! Δεν την περιγράφεις —λένε— μα την αισθάνεσαι.»

Κι έτσι μια μέρα ο Γιάννιος κατέβηκε στο μόλο. «Θέλω τη βάρκα σου!» είπε σ' έναν ψαρά, φίλο του από τα παλιά, και ανοίχτηκε στο πέλαγο. Έκανε πέντε μέρες για να επιστρέψει. «Δυο για να πάει, δυο για να γυρίσει. Μια για να τη βρει», τις μέτραγε ο Κέλτος. Οι δυο πρώτες να πάει εκεί που ήταν η Λαχάνα. Η μεσαία

—η τρίτη— για να την παντρευτεί. Κι οι άλλες δυο ήταν για το ταξίδι της επιστροφής.

Το μέρος όπου είχε γεννηθεί και ζούσε η Λαχάνα ήταν ένα μικρό νησί — μια αμμουδιά ήτανε όλο κι όλο. Μα οι γυναίκες του νησιού αυτού φημιζόντουσαν για τον τρόπο που ξέρανε να χρησιμοποιούν τα μάτια τους. «Μιλάγανε μ' αυτά!» μου έλεγε ο Κέλτος. «Κι όχι μόνο μιλάγανε, μα και φωτιά ν' ανάφουνε μπορούσαν, αν το θέλανε!» Ο Κέλτος συχνά βαριανάσαινε. Κι είχε κάτι το χλιαρό η φωνή του — ίδια με πανί βουτηγμένο στο λάδι.

Και μέσα στην ταβέρνα βρέθηκε λοιπόν η Λαχάνα, μ' αυτά τα μάτια που τα τόσα μπορούσαν.

«Κι ήταν το πρώτο κιόλας βράδυ που...;» τολμούσα να ρωτήσω τη γιαγιά, καθώς αυτή ετοιμαζότανε να βγει από το ολοσκότεινο δωμάτιό μου. Την άκουγα ν' αναστενάζει, «Πώς να σου πω για τον καημό της τρέλας;» μουρμούραγε κι έκλεινε από πίσω της την πόρτα.

Λένε λοιπόν —ήρθε κάποτε η στιγμή που το 'μαθα— πως ο Γιάννιος πήρε το χέρι της Πανάπλιας για να της βγάλει το δαχτυλίδι.

«Τι πας να κάνεις;» τον ρώτησαν τα μάτια της Λαχάνας, «Γιατί;» τον ρώτησε η γλώσσα της — κι είχε μια τόσο τρυφερά κόκκινη γλώσσα η Λαχάνα.

Μα ο Γιάννιος δεν απάντησε. Αγνόησε τα μάτια, αγνόησε και τη γλώσσα της Λαχάνας. «Άσε με!» μόνο είπε — σε ποιαν το 'πε; Στην Πανάπλια ή στη Λαχάνα;

Λένε λοιπόν —αυτή η ιστορία, ποτέ δεν τελειώνει;— λένε, λοιπόν, πως η Πανάπλια πήρε εκείνο το μαχαίρι το μαλτέζικο και το ύψωσε για να σκοτώσει τη Λαχάνα. «Να δεις που ήτανε και η μόνη φορά που άνοιξε το στόμα της», μου περιέγραφε ο Κέλτος, κι εγώ δεν τολμούσα να τον ρωτήσω πώς το ξέρει. «Κι έβγαλε κι ένα ουρλιαχτό. “Φύγε!” θα ήθελε να πει. Μα δίχως γλώσσα όπως ήταν, μόνο ένα μουγκρητό ακούστηκε.» Όλα τα ήξερε ο Κέλτος, γι' αυτό κι εγώ «Λοιπόν», τον ρώτησα, «και στη συνέχεια, τι έγινε;»

«Ό,τι ήταν να γίνει, έγινε. Και μπορούσες να το ακούσεις να το λένε οι γυναίκες εκεί στην αυλή, τις ώρες της νυχτερινής ζέστας. Δίπλα τους κάθονταν οι άντρες. Με γυμνά τα στήθια κι ένα τσιγάρο ν' αργοσβήνει στα χείλια. Η καύτρα τούς καίει τα βλέφαρα. Και τα μάτια τους δακρύζουν.

Μα ο Γιάννιος άρπαξε το μαλτέζικο μαχαίρι από τα χέρια της Πανάπλιας, και πώς έγινε — «Πώς έγινε, μόνο η Λαχάνα ξέρει να το πει, μα αυτή τρελάθηκε», καταλήγει ο Κέλτος.

Την άλλη μέρα βρήκαν το μαχαίρι σφηνωμένο στο λαγόγγι της Πανάπλιας. Και δίπλα της, τη Λαχάνα να κάθεται. Τα μάτια της είχαν βουβαθεί, μόνο η γλώσσα

της πια μπορούσε να μιλάει. Και να λέει — ίδια με τραγούδι να το λέει: «Στο παλιό λιμάνι! Στο παλιό λιμάνι! Στο παλιό, παλιό λιμάνι!»

«Ήταν ο τρόπος που της είχε περιγράψει ο Γιάννιος το μέρος όπου ήταν χτισμένη η ταβέρνα του. Ήταν τα μόνα λόγια που της είχε πει για την ταβέρνα του!» κάτι ακόμα έχει να προσθέσει ο Κέλτος, κι εγώ θυμάμαι αυτό που κάποτε είχα ακούσει· πως μια βάρκα, λέει, έλειπε από το λιμάνι εκείνο το μουντό χάραμα. Ποτέ δεν τη βρήκαν. Το ίδιο όπως και τον Γιάννιο.

Κι έμεινε μόνο η Λαχάνα να τρέχει στους δρόμους φωνάζοντας το τραγούδι της.

Ρώτησα πριν κάποιες μέρες τη γιαγιά: «Έτσι γίνανε;»

«Μα, μιλάνε για τον έρωτα;» μου απάντησε, και το χέρι της χάιδεψε τις κλειστές κουρτίνες, που δεν αφήνουν να μπει μέσα στο δωμάτιο το φεγγαρόφωτο. Πάντα Αύγουστος είναι.

GATES

ΚΙ ΕΙΧΑΝΕ ΝΑ ΛΕΝΕ ΠΩΣ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΑ ΜΕ ΤΗΣ γάτας λάμπανε μέσα στο σκοτάδι. Μα κι αυτή πάλι, έτσι κι αλλιώς, στις γάτες είχε μια απέραντη αγάπη. Ίσως επειδή το ήξερε πως τους έμοιαζε. Κι είχε μαζωμένες, λοιπόν, γύρω της πολλές γάτες — γάτες λευκές ή ολόμαυρες, γάτες με ραβδώσεις, γάτες με κόκκινα μπαλώματα, γάτες γκριζες ή γάτες ίδιες με τίγρεις. Κι όλες ίδια με τίγρεις άγριες. Μπορούσαν κι αυτές να σε ξεσκίσουν.

Στο τέλος οι περισσότεροι, όταν θέλανε κάτι γι' αυτήν να πούνε, δε χρησιμοποιούσαν τ' όνομά της — Σέλκινα την έλεγαν—, μα «η γυναίκα με τις γάτες»· έτσι την ονομάτιζαν.

Το σπίτι της Σέλκινας είχε γύρω του ένα πλατύ αυλάκι — κάτι σαν λίμνη ήταν. Και μέσα στη λίμνη κολύμπιγαν διάφορα ψάρια — ψάρια ζωτικά, περιεργα ψάρια, άσκημα ίσως— ψάρια, λοιπόν, και χέλια· υπήρχε κι ένα είδος δικέφαλης γαρίδας. Κι είχε ακόμα κάτι μεγάλα νούφαρα — μοναδικά στο είδος τους· κόκκινα ήταν, κι είχαν κίτρινα φύλλα.

Στη λίμνη αυτή, η Σέλκινα ψάρευε, και όσα ψάρια ή χέλια ή γαρίδες έπιανε τα έριχνε στις γάτες της. Και το νερό της λίμνης εμπόδιζε τις γάτες να φύγουν, να σεργιανίσουν στα γύρω. Μένανε εκεί· στο χώρο του σπιτιού — στα δωμάτια, στα υπόγεια, στα μπαλκόνια, στις αυλές.

Η Σέλκινα, όταν ήθελε να βγει έξω, έπαιρνε μια βάρκα — μια τόση δα βαρκούλα ήταν, που είχε δυο κουπιά και μια τέντα· μια τέντα σ' ένα φλογάτο κόκκινο χρώμα — και πέρναγε απέναντι.

Διέσχιζε τους δρόμους και οι νοικοκυρές κλειδαμπάρωναν τα παντζούρια τους, και μοναχά κάποιες γάτες από τα κεραμίδια νιαούριζαν παρακαλεστικά. Όμως, αυτή, μονάχα τις δικές της γάτες αγάπαγε. Στις άλλες σημασία δεν έδινε, όπως και δε φαινότανε να ενοχλείται από τις νοικοκυρές που της έκλειναν καταπρόσωπο πόρτες και παραθύρια. Και μέναν μόνο τα αδέσποτα σκυλιά να βγάζουν το κεφάλι από τις γωνιές των πέτρων τοίχων και να κλαψουρίζουν. Τι να μυρίζαν;

Και η Σέλκινα τα προσπερνούσε όλ' αυτά κι έφτανε στην κεντρική την αγορά, κι εκεί σεργιανώντας στις στοές και στα δρομάκια έκανε τα ψώνια της. Αγόραζε φρούτα και φρέσκα λαχανικά, αγόραζε κάτι αρώματα κλεισμένα σε μικροσκοπικά μπουκαλάκια, βιβλία με χειροποίητα δεσίματα, μικρά χάλκινα αγάλματα και φορέματα παράξενα· με δαντέλες, πολύχρωμα κου-

μπιά, ψεύτικα λουλούδια και ασημόχρυσες πούλιες. Όμορφη ήταν η Σέλκινα· ίδια με γάτα σιαμέζικη, ίδια με νιογέννητη τίγρη της Βεγγάλης.

Και τότε βγαίνουν οι έμποροι στις πόρτες των μαγαζιών τους και ανάβανε τσιγάρο και χαζεύανε· θαυμάζανε. Βγαίνανε στο πλάι τους και οι παραγιοί, και ανοίγανε τα στόματά τους, κι οι μύγες κολλάγανε στις μύξες που κυλούσαν από τα ρουθούνια τους.

Μα κανείς δε μιλούσε.

«Την ομορφιά, ίδια με θεά τη λατρεύεις!» έλεγε ο γερο-Σίφνος, εκείνος ο παράλυτος που πούλαγε το σαλέπι στο κέντρο της πλατείας.

«Η ομορφιά, ίδια με χρυσό νόμισμα είναι. Θες και τα δυο να τα κλείσεις μέσα στη χούφτα σου!» διαφωνούσε ο Κλώδιος, που είχε μια μεγάλη χούφτα — πλατιά κι ολόγερη· γερή σαν τα είκοσί του χρόνια.

Και μαζί του συμφωνούσαν κι ο Χάρμης κι ο Αλέπας. Ήταν κι αυτοί παλικάρια στα είκοσι κι είχε κάτι το σπαθάτο η κορμοστασιά τους, και μέσα στις φλέβες και των τριών έτρεχε εκείνο το αίμα που, ό,τι το κάνει να κοχλάζει, θέλει να το καταπιεί.

«Μη λέτε τέτοια λόγια! Μην τη σκέφτεστε!» παρακάλαγε ο γερο-Σίφνος, και οι μάνες των τριών παλικαριών, που άκουγαν κι έβλεπαν και προαισθάνο-

νταν, το ίδιο τους παρακαλούσαν τα μεσάνυχτα, καθώς τους έβλεπαν να νοτίζουν με ιδρώτα τα λευκά σεντόνια των κρεβατιών τους. «Ξεχάστε τη!» τους συμβούλευαν.

Μα ξεχνιέται η ελπίδα;

Κι ήταν κάποιες νύχτες με φεγγαρόφωτο, ήτανε και κάποια μεσημέρια με ήλιο δυνατό που τύφλωνε, ήταν και κάποια πρωινά που η πάχνη ήταν παχιά σαν χιόνι, ήταν και κάποια απόβραδα με μια γλυκάδα γιασεμιού να τα στολίζει — και ποια ώρα της μέρας δεν ήταν που ο Κλώδιος, ο Χάρμης κι ο Αλέπας έκρυβαν τα κορμιά τους — εκείνα τα κορμιά που λες κι ήταν φτιαγμένα από μάρμαρο και μέλι — στους θάμνους που φυτρώναν στις όχθες της λίμνης κι έψαχνε η ματιά τους ν' ανακαλύψει από την άλλη τη μεριά τη Σέλκινα — το κορμί της το γατίσιο, όλο χάδια να ζητά κι όλο να ξεφεύγει.

Πριν όμως τη δούνε και προτού αυτή να τους προσέξει, τους μυριζόντουσαν οι γάτες και άρχιζαν να νιαουρίζουν. Κι είχαν οι φωνές τους μια κρυμμένη απειλή, μια ύπουλη κακία. Κι ένα μαγνητισμό — ίδιο μ' αυτόν που λένε πως σε τραβούν τα τάρταρα, αν τύχει και τα συναντήσεις.

«Να κολυμπήσουμε!» πρότεινε ο Κλώδιος, που είχε πάντα μέσα στο νου του και στο στήθος του εκείνη την αλλόκοτα ποθητή λάμψη των ματιών της Σέλκινας.

«Να της τραγουδήσουμε!» έλεγε ο Χάρμης, που δεν υπήρχε λεπτό να μην ονειρεύεται εκείνο τον αθόρυβο βηματισμό της κυράς των γατιών.

Και μόνο ο Αλέπας τίποτα δεν έλεγε, παρά είχε συνέχεια τα μάτια του καρφωμένα στις αυλές και τα μπαλκόνια του σπιτιού και προσπαθούσε κάπου εκεί ν' ανακαλύψει το ποθητό κορμί της Σέλκινας.

Μα μήτε κολυμπούσαν μήτε τραγουδάγαν. Γιατί η κυρά των γατιών δεν αργούσε να βγει στην πιο ψηλή μεριά του σπιτιού της κι από εκεί απάνω να τους γνέψει — γατίσιο γνέψιμο, νωχελικό, με υποσχέσεις.

«Αυτός που θέλει να με κλείσει μέσα στη χούφτα του, ίδια με νόμισμα χρυσό, πρέπει πρώτα να ταΐσει τα γατιά μου!» τους μήναγε, και τα τρία παλικάρια ξεχύνονταν στους υπονόμους για ν' αρπάξουν αρουραίους, σκαρφάλωναν στα κλωνιά των δέντρων να πιάσουν σπουργίτια, βουτάγανε στη θάλασσα για να καμακώσουν τα ψάρια και τα χταπόδια.

«Αχ, μακριά να είστε από τ' αγρίμια!» τους παρακάλαγαν οι μάνες τους, κι ο γερο-Σίφνος τούς γέμιζε τρεις κούπες σαλέπι, «Πιέστε το! Η κάψα του να καλύψει την κάψα του αίματός σας και να τη σβήσει, να τη μαλακώσει!» τους έλεγε, κι είχε η φωνή του εκείνη την ανημποριά του γερασμένου πόθου.

Μα πάντα οι νύχτες έχουν μια σκοτεινιά που σου θυμίζει τα μυστικά ενός κορμιού, και πάντα τα μεσημέρια έχουν τη λάμψη των μαλλιών της αγαπημένης γυναίκας, και πάντα τα πρωινά έχουν εκείνη τη δροσιά που κρύβουν τα κόκκινα χείλη, κι έτσι ο Κλώδιος, ο Χάρμης κι ο Αλέπας δεν έβρισκαν μια στιγμή να ξαποστάσουν το κορμί τους από την έξαψη του πάθους, δεν έβρισκαν μια στιγμή να ξεκουράσουν την καρδιά τους από τους παλμούς του έρωτα. Κι ο ιδρώτας έκανε τα μάγουλά τους να φέγγουνε σαν τα φύλλα μετά τη βροχή και το σαράκι των λαγονιών έκανε το βλέμμα τους να έχει τη θολούρα του καινούριου κρασιού.

Κα πήραν οι μανάδες τους το δρόμο και κατέβηκαν μέχρι τη λίμνη του σπιτιού της Σέλκινας.

Πρώτα τις μυρίστηκαν οι γάτες και πήραν να ουρλιάζουν, πήραν να δείχνουν τα νύχια και τα δόντια τους. Μα οι μάνες αγνόησαν τις γάτες. Την κυρά τους ζήτησαν.

«Τι θες από τα παιδιά μας; Πες το σ' εμάς και θα σ' το δώσουμε!» της φώναζαν, και η Σέλκινα βγήκε στην αγαπημένη μεριά του σπιτιού της κι από κει απάνω απάντησε — γατίσια απάντηση· προσποιητή.

«Μιας και γεννήσατε παιδιά, είστε γυναίκες. Και ποιος σας είπε πως εγώ έχω ανάγκη του φύλου σας;» Έτσι είπε και γέλασε, και τα γατιά συνέχισαν να νιαουρίζουν, κι οι μάνες ανατρίχιασαν και γύρισαν πίσω έχοντας

σκυμμένα τα κεφάλια και δεμένες τις καρδιές, δεμένες με το πανί του φόβου.

Μα την άλλη μέρα βγήκαν στους δρόμους και φωνάζανε «Να τη διώξουμε την αγριόγατα! Αυτήν, που τραγανίζει τη δύναμη των αγοριών μας, να τη διώξουμε!» Έτσι φωνάζανε, κι ο γερο-Σίφνος κούναγε το κεφάλι του, «Αχ, δε φεύγει ποτέ η γυναίκα πάνω από το πετσί ενός άντρα!» έλεγε κι είχε δίκιο, γιατί οι μαγαζάτορες έκαναν πως δεν άκουσαν τις φωνές των μανάδων και οι παραιοί έκαναν πως δεν τις είδαν που βροντούσαν τα τσόκαρά τους πάνω στις πλάκες των πεζοδρομίων. Μόνο οι νοικοκυρές τις κατάλαβαν, όμως αυτές φοβόντουσαν κι είχαν —για μια ακόμα φορά— διπλαμπαρωθεί μέσα στα σπιτικά τους.

Μα ο Κλώδιος, ο Χάρμης κι ο Αλέπας, που άκουσαν τις φωνές, τρομάζανε. «Οι σκύλες!» σκέφτηκαν και τρέξανε στη λίμνη για να σώσουνε —αν χρειαζότανε— τη Σέλκινα και τις γάτες της.

«Έλα, λοιπόν, πες μας ποιον από τους τρεις μας θες!» την παρακάλεσαν, της απαιτούσαν, ίσως και να θέλαν να τη φοβερίσουν.

«Ας μου δώσει ο Κλώδιος τ' αυτιά του, να μου δώσει ο Χάρμης τα ρουθούνια του, ας μου δώσει κι ο Αλέπας τη γλώσσα του. Θα τα ρίξω στις γάτες μου κι αυτές θα μου πουν ποιον από τους τρεις σας να διαλέξω!» τους πρότεινε η Σέλκινα.

Και τα τρία παλικάρια έκαναν ό,τι τους ζήτησε. Κι η Σέλκινα έριξε στις γάτες τ' αυτιά, τα ρουθούνια, τη γλώσσα.

«Αύριο ελάτε να σας πω τι αποφάσισα!» τους είπε.

Πήγαν τα παλικάρια κι έπεσαν στα στρωσίδια τους. Αύριο! Το αύριο σκεφτόντουσαν, κι ούτε που δίνουν σημασία στον πόνο και στα αίματα. Ούτε που γύρισαν να δούνε τις μάνες, που ουρλιάζαν, κλαίγαν, καταριόντουσαν.

«Λοιπόν;» ρώτησαν την άλλη μέρα τη Σέλκινα, «Λοιπόν, τι αποφάσισες;»

Κι η Σέλκινα βγήκε στην αγαπημένη τη γωνιά του σπιτιού της, ίδια με γάτα κουλουριαστήκε: «Οι γάτες μου μπερδεύτηκαν! Θέλουν, πριν ν' αποφασίσουν, να δοκιμάσουν και των τριών τον ανδρισμό. Ρίχτε τον σ' αυτές να τον γευτούν, κι αύριο σας λέω την απόφασή τους!»

Και το κάνανε αυτό που τους ζήτησε η Σέλκινα.

Ο Κλώδιος, ο Χάρμης, ο Αλέπας ρίξαν τον ανδρισμό τους στις γάτες.

Τη νύχτα εκείνη κοιμηθήκανε βαθιά. Δίχως όνειρα, δίχως πόνο. Δίχως πόθο. Πάνω στο δέρμα τους, λες κι έσβηνε η εικόνα της Σέλκινας. Κι εκείνα τα γατίσια μάτια της δεν ήρθαν να ταράζουν τα όνειρά τους.

«Λοιπόν», είπε ο γέρο-Σίρνος στις τρεις μανάδες, «άντρες γεννήσατε, μα άντρες δεν είναι πια τα παιδιά σας.»

Και τότε αυτές —δίχως να κλάψουν, μήτε και φώναζαν— πήραν την κατηφόρα για τη λίμνη. Χάραμα ήταν. Και το νερό ίσως να τους πάγωνε το κορμί, έτσι καθώς κολύμπιζαν ανάμεσα στα κόκκινα νούφαρα, τα ψάρια και τα χέλια. Και ήταν που τα νούφαρα άπλωσαν τα κίτρινα φύλλα τους και θέλανε μ' αυτά να στραγγαλίσουν τις τρεις μάνες. Και τα ψάρια τις δάγκωναν στα μεριά, και τα χέλια πηγαίνουν να χωθούνε μέσα στα στόματά τους για να τις πνίξουνε. Μα αυτές με τίποτε δεν δειλιάζαν. Μήτε με το κρύο νερό, μήτε με τα νούφαρα, μήτε και με τα ψάρια, τα χέλια.

Βγήκαν στην όχθη κι εκεί βρήκαν τις γάτες να τις περιμένουν ουρλιάζοντας. Μπήγαν τα νύχια τους τ' αγριόγατα μέσα στις ζαρωμένες σάρκες των τριών μανάδων. Κι αυτές τις ξεκόλλαγαν από πάνω τους —μαζί τραβούσαν και τα δικά τους κρέατα— και μετά τις πετούσαν μέσα στη λίμνη. Όλες τις πέταξαν. Και τις λευκές και τις κατάρμαυρες και τις πιτσιλωτές κι αυτές που έμοιαζαν με τίγρη. Όλες. Κι έπειτα μπήκαν στο σπίτι. Η Σέλινα θα τις περίμενε σ' εκείνη τη γωνιά που πιο πολύ αγάπαγε — μια γάτα έτοιμη να ορμήξει ή να ξεφύγει.

Όλα αυτά γίνανε όταν εγώ ήμουν παιδί, μα τώρα, «Λοιπόν, πιες το σαλέπι έτσι καυτό όπως σ' το δίνω!» μου λέει ο γερο-Σίφνος. «Ίσως σου πάρει την κάψα του αίματος...»

Κι εγώ το πίνω, μα δίπλα μου στέκονται αμίλητοι οι έμποροι και από πίσω οι παραγαίοι αφήνουν τις μύγες να κάθονται πάνω στις μύξες που τους τρέχουν από τα ρουθούνια.

Περιμένουν —περιμένουν;— να έρθει στην πλατεία η γυναίκα με τις γάτες. Δε θα έρθει;

ΜΑΤΙΑ ΠΑΡΘΕΝΑΣ

ΛΟΙΠΟΝ, ΤΩΡΑ ΘΕΛΩ ΝΑ ΣΟΥ ΠΩ —ΜΑ ΠΩΣ ΝΑ πιστέψω ότι δεν την έχεις ακούσει;— την ιστορία για τις Κυριακές των γάμων και για τα δυο εκείνα κορίτσια· τη Ρολίνα και τη Λύρια — λοιπόν, αλήθεια, πρώτη φορά ακούς τα ονόματά τους;

Ήταν όμως τα μαλλιά της Ρολίνας μαλλιά σγουρά — τόσες μικρές μπούκλες, ποιος τάχα να είχε ματαδεί; Κι ήταν κόκκινα μαλλιά — κόκκινα; Θέλω να πω ότι είχανε το χρώμα της σκουριάς πάνω στα σιδερένια κάγκελα των διώροφων σπιτιών, των σπιτιών που μεγαλώνανε τις νύφες.

«Και πρέπει», συμβούλεψε η θεια-Αλερώνη, «η νύφη να 'χει τις φτέρνες καθαρές, μαλακές και ροδαλές.» «Μπουμπούκι τριαντάφυλλου να είναι πρέπει, η φτέρνα της νύφης!» έλεγε η θεια-Αλερώνη κι έψαχνε μέσα στις μεγάλες της τις τσέπες να βρει τα μαντζούνια και τα λάδια της — φίλτρα που κρατάν ακμαίο τον ανδρισμό, και βότανα που διώχνουν το κακό που φέρνει το κρασί, και σκόνες για να μυρίζει дуόσμο η ανάσα που βγαίνει από τα ρουθούνια.

«Αυτά είναι για τους άντρες», χαμογελούσε η κοπέλα που το απόγευμα θα παντρευότανε. «Για τη δικιά μου ομορφιά, τι έχεις;» Έτσι ρώταγε η κοπέλα που σε λίγες ώρες θα γινότανε νύφη, και τότε οι φιλενάδες της την τράβαγαν μαζί τους, «Έλα, λοιπόν, κι αργήσαμε!» και κρυφομίλαγαν, κρυφογέλαγαν, καθώς την έχωναν μέσα στη γούρνα κι έριχναν πάνω της νερό που αποβραδής είχε μυρωθεί με φύλλα τριαντάφυλλων και γαρδένιας.

Και η Ρολίνα, κρυμμένη πίσω από το σεντούκι με τα προικιά, έβλεπε το κορμί της νύφης να ξεγυμνώνεται — ν' ανοίγει ίδια όπως ανοίγουν τα μπουμπούκια του υάκινθου. Και ήταν γεμάτο με μικρές κατηφόρες και ζεστουλά αυλάκια, γεμάτο με δισταχτικά υψώματα, με μοσχομουριστές γουβίτσες — έτσι, λοιπόν, θα γινόταν και το κορμί της Λύριας;

Υπάρχουν ερωτήσεις που γρατζουνάνε το μέσα μέρος του κορμιού; — μα, στ' αλήθεια, με ρωτάς λες κι εσύ ποτέ και τίποτε δεν έχεις μάθει;

Αλλά το κορμί της Λύριας ήταν ένα κοτσάνι — τόσο λεπτό, τόσο ίσιο. Κι είχε δυο μονάχα σημάδια για να το στολίζουνε — εκείνες τις σκουρόχρωμες θηλές. «Τι χρώμα έχουν;» αναρωτιότανε η Ρολίνα, κι η Λύρια χαμογέλαγε. «Δε σου θυμίζουνε το χρώμα του σιταριού όταν το έχει κάψει ο ήλιος;» έλεγε, κι ήταν αυτές οι κουβέντες τα λόγια του βάλτου — «λόγια του βάλτου», έτσι η Ρολίνα και η Λύρια λέγανε τα παιχνίδια τους.

Μα κι εσύ πιστεύεις πως ήτανε μόνο παιχνίδια; Αλλά στο βάλτο είχανε βρει το κρεβάτι εκείνο το παλιό — σιδερένιο κρεβάτι ήτανε.

Θα ήθελα, λοιπόν, να έβλεπες εκείνο το κρεβάτι έτσι όπως ήταν παρατημένο στη μέση του βάλτου. Παρατημένο; — τι λάθος λέξη για να περιγράψεις την ερωτική αίγλη που εξέπεμπαν οι μπρούτζινες μορφές, οι σκαλισμένες στο κεφαλάρι του. Και τα καλάμια φρόντιζαν να μην το αγγίζουνε, μακριά του μένανε, κι έτσι αυτό λες κι ήταν ένα καράβι — φρεγάτα της αγάπης του βάλτου, που στεκότανε αναποφάσιστη· να ξεινήσει ή όχι στα στεκούμενα νερά; Οι διπλανές όμως ρουφήχτρες είχανε πάρει την απόφασή τους — κάποτε ο έρωτας θα γινότανε δικός τους.

Όμως αυτό το κρεβάτι θα στεκόταν σε καιρούς αλλοτινούς στο μέσο μιας κάμαρας και — «Γιατί υπάρχουν τα κρεβάτια;» ρώτησε μια μέρα η Ρολίνα τη θεια-Αλερώνη, κι αυτή «Α! Τα κρεβάτια», αναστέναξε. «Σ' αυτά η ζωή, σ' αυτά κι ο θάνατος!» είπε, και η Ρολίνα τότε ρώτησε «Κι ο έρωτας;» και η θεια-Αλερώνη γύρισε και την κοίταξε — μπορείς να φανταστείς τη ματιά της; «Μα γι' αυτόν σου μίλησα!» είπε· μπρούσκο κρασί το σάλιο της, κι ο ιδρώτας θάλασσα.

«Θα γίνω για σένα ο γαμπρός!» ψιθύρισε στ' αυτί της Λύριας η Ρολίνα. «Ο γαμπρός κι ο άντρας σου!» κι η Λύρια χαμήλωσε τα βλέφαρα, γιατί έτσι είχε δει να κά-

νουνε οι νύφες όταν τις έφερναν να σταθούνε μπροστά σ' αυτούς που σε λίγο θα παντρευόντουσαν.

«Και τα νταούλια, πού είναι;» ίσως να σιέφτηκε η Λύρια. «Πού είναι τα νταούλια του γάμου μου;» αναρωτήθηκε η Ρολίνα, γιατί το ήξερε —κάποτε κι εσύ δεν το πίστευες;— πως ο γαμπρός, όταν ντύνεται και κινά για την εκκλησία, πρέπει να του παίζουνε τα όργανα, μια μουσική πρέπει να κρατά το ίσο των βημάτων του.

«Έτσι είναι πάντα οι γαμπροί», είχε πολλά να θυμηθεί η θεια-Αλερώνη. «Θέλουνε το κέφι, θέλουνε να τον ακούνε τον νταλικά που τους βαλαντώνει το κορμί!» λέει, και συλλογιέται πως κάποια στιγμή του μέλλοντος αυτά τα ρούχα τα γαμπριάτικα —τα μεταξωτά πουκάμισα, τα σταμπωτά φουλάρια, τα τριζάτα παντελόνια, οι μπότες από δέρμα βουβαλιού και η ζώνη από ουρά ταύρου— μια μέρα του μέλλοντος θα γίνουνε ενθύμια. «Μπα, θα τα ξεχάσουνε στο πιο βαθύ σημείο του σεντουκιού!» λέει η θεια-Αλερώνη και τα μάτια της έχουν θολώσει πια. «Τι να σου κάνουν!» κουνάνε το κεφάλι οι νύφες. «Μάτια που ποτέ δεν τα φώτισε η αφάδα μιας αντρίκιας γύμνιας. Μάτια παρθένας!»

Αλλά ο βάλτος είναι ένας άλλος κόσμος. Και τις Κυριακές, όταν τ' αγόρια των δώδεκα χρόνων κρεμούνε τις λουλουδένιες γιρλάντες τις γαμήλιες πάνω στα εξαπτέρυγα και στα σκαλιστά μανουάλια, η Ρολίνα και η Λύρια τρέχουν στο βάλτο, δεν άκουσαν τις ξεχασμένες

χήρες, που συμβούλευαν «Μακριά από το κρεβάτι του βάλτου! Αφήστε το να βουλιάξει. Ξεχάστε το!» Γιατί είναι χήρες, και στα δικά τους κρεβάτια απλώνεται το παγωμένο χνούδι της μοναξιάς και το βρήκαν να φωλιάσουν τ' αρσενικά ζουζούνια και πάνω τους καθρεφτίζονται οι ξεφτισμένοι σπασμοί μιας ηδονής που τελείωσε, την έθαψαν στο σεντούκι με τα γαμπριάτικα ρούχα. Μα στο βάλτο, το κρεβάτι το φυλάνε γκαστρωμένα κουνούπια κι ερωτιάδικα βατράχια. Γύρω του κολυμπάνε τ' αποδιωγμένα ξωτικά της λάσπης — εκείνες οι νεράιδες ενός θλιμμένου βασιλείου. Έχεις ποτέ σου δει τ' αερικά των βάλτων; Μυρίζουν σάπια φύκια κι έχουν αγιάθια στη θέση των νυχιών, και τα μάτια τους είναι δυο μικρές θυμωμένες σφήκες. Μα είναι αερικά που μπορούν να πονάνε, και γι' αυτό αφήνουν τη νωχέλεια του βυθού τους και πάνε να στολίσουν το κρεβάτι — με τι στολίζεται ένα κρεβάτι του βάλτου και του έρωτα δυο κοριτσιών; Ίσως με σβησμένες μνήμες χαμένων κλειδιών, μπορεί και με τα μουλιασμένα όνειρα μιας αχρησιμοποίητης χτένας. Με νερόφιδα, βατραχομάνες και φόφια σκιαθάρια. Και με τα υγρά τα καφετιά αποτυπώματα — κυρίως μ' αυτά — των χεριών των ξωτικών της λάσπης.

Κι η Λύρια κάθεται πάνω στα στρωσίδια από υγρά βούρλα — ένα κλωνάκι το κορμί της, κι εκείνο το κόκκινο της σκουριάς πού να βρει τόπο να φωλιάσει;

Λένε λοιπόν —όχι, δε γίνεται να είσαι εσύ που μου το είπες!— λένε, λοιπόν, πως εκείνη την Κυριακή βγήκαν οι χήρες στο δρόμο και φώναζαν «Εμάς, σε κανένα γάμο δε μας προσιάλεσαν;» και η θεια-Αλερώνη πήρε να μασά την ξεραμένη μαστίχα που έκρυβε μέσα στη χούφτα της. Αλλά οι χήρες το φωνάζανε κι άλλη μια φορά —είσαι εσύ που θυμάσαι το μέταλλο της φωνής τους;— «Σε κανένα γάμο! Σε κανένα πανηγύρι! Μήτε και σε γιορτή!»

Κι η νύφη είδε μια μαύρη φτερούγα να πέφτει από το δεξί μανουάλι. «Ξέχασέ τη!» τη συμβούλεψαν. «Κάποιο κοράκι είχε περάσει μέσα στην εκκλησιά τη νύχτα του.»

Μα η θεια-Αλερώνη δεν ξεγελάστηκε. «Άντε, ν' αερίσω το σεντούκι για τα γαμπριάτικα!» είπε κι έφτυσε τη μαστίχα.

Μα ήταν κι ο βάλτος.

«Οι μάγισσες, πού τόλμησαν!» ουρλιάζανε πια οι χήρες και έσκιζαν σε μικρές λουρίδες τα μαύρα τους τα φορέματα. Κι είδε ο ήλιος τα νερουλιασμένα τους τα κρέατα, είδε να τον εκλιπαρούν οι σκουρόχρωμες τρίχες της μασχάλης τους, είδε και τον ιδρώτα τής πίσω πλευράς των γονάτων τους. Ναι, ήταν κι ο βάλτος. Κι η Ρολίνα άφησε μια ολάκερη αγκαλιά τρυφερά καλάμια πάνω στο κρεβάτι και η Λύρια πήρε τη γλίτσα των νερών για ν' αλείφει μ' αυτή το κορμί της. «Φοράνε οι

νύφες πράσινα;» ρώτησε και γέλασε — είχε μια μονάχα αυλακιά το κορμί της, κι αυτή σχεδόν μισοκρυβότανε.

«Να ζητήσω από τα πελαργόνια να κρατήσουν τις λαμπάδες;» σκεφτότανε η Ρολίνα, μα ήταν πια η ώρα η πιο γλυκιά της ημέρας — Κυριακή κι απόβραδο, και ευαίσθητες σκνίπες κάθισαν να πλέξουν το νυφικό φόρεμα της Λύριας. Τότε —ναι, τότε πρέπει να ήταν— τα ξωτικά της λάσπης σήκωσαν τα χέρια και χούφτισαν το κρεβάτι. Το τράβηξαν.

«Το κρεβάτι θυμίζει τον έρωτα!» φωνάζανε οι χήρες — εσύ όμως λες πως κλαίγανε. «Το κρεβάτι θυμίζει τον έρωτα!» και πρέπει να κάνεις λάθος, καλή μου. Κατάρρα ήταν ο βάλτος —μην το ξεχνάς—, ρουφά ό,τι πάνω του αποφασίζει να κάτσει. Το ρουφά ή το σαπίζει.

«Οι φτέρνες της νύφης πρέπει να είναι καθαρές, μαλακές και ροδαλές. Μπουμπούκια τριαντάφυλλου!» πάντα τα ίδια συμβουλεύει η θεια-Αλερώνη, και τα μάτια της είναι θολά.

«Άσ' την!» λένε οι νύφες της επόμενης Κυριακής. «Έτσι κι αλλιώς, τίποτα τα μάτια της δεν μπορούν να ξεχωρίσουν. Μάτια παρθένας!»

Κι εσύ συμφωνείς μ' αυτές. «Τέτοια μάτια», μου είπες χτες, «είναι τα μάτια των κοριτσιών που αποφασίζουν τη διπλή παρθενία. Αν δεν είναι θολά, θα τα έχει σκεπάσει η λάσπη. Ο βούρκος του βάλτου.»

Μα εγώ, αγάπη μου, ήμουν τότε παιδί, για να μπορώ
σήμερα να διαφωνήσω μαζί σου. Αυτά που ξέρω του
έρωτα, τα 'χω μάθει από σένα.

Σημείωμα του συγγραφέα

Μετά από 32 χρόνια συγγραφικής παρουσίας και ανάμεσα σε 63 βιβλία που καλύπτουν ένα ευρύτατο ειδολογικό φάσμα – μυθιστορήματα και διηγήματα, τόσο για ενήλικες όσο και για εφήβους και παιδιά, θεατρικά, παραμύθια και δοκίμια – δεν είναι μόνο δύσκολο, αλλά και επιπόλαιο, να θελήσω να επιλέξω εκείνο το βιβλίο μου που θα μπορεί να θεωρηθεί επιτομή όλου του έργου μου.

Εκείνο που έχω πια δικαίωμα να ισχυριστώ είναι πως το κεντρικό στοιχείο της συγγραφικής μου persona είναι η ανάγκη να κυκλοφορώ ανάμεσα σε αναγνώστες διαφορετικών ηλικιών και να επικοινωνώ μαζί τους.

Από τις διάφορες ηλικιακές φάσεις του ανθρώπου, οι πλέον ενδιαφέρουσες, κατά τη γνώμη μου, μπορούν να θεωρηθούν εκείνη που είναι στις αρχές του βίου και αυτή που βρίσκεται προς το τέλος του. Με άλλα λόγια, το παιδί και ο έφηβος από τη μια, ο ηλικιωμένος από την άλλη.

Οι συγγραφείς –τουλάχιστον αυτοί του δικού μου ταμπεραμέντου– γράφουν για θέματα που θεωρούν κομβικά σχετικά με την ανάπτυξη της προσωπικότητας των ηρώων τους. Προσωπικά, ένα τέτοιο κομβικό στοιχείο θεωρώ πως είναι η παιδική και εφηβική ηλικία, ενώ μέχρι σήμερα δεν έχω τολμήσει να δω λογοτεχνικά το γήρας και τις όποιες ανασφάλειες ή διεξόδους του.

Να γιατί ένα τόσο μεγάλο μέρος του έργου μου εντάσσεται σε ό,τι ονομάζουμε *λογοτεχνία για παιδιά και νέους*.

Όταν γράφω για αναγνώστες μικρών και νεαρών ηλικιών, κάπου στην άκρη της έμπνευσής μου υπάρχει η ανάγκη να πείσω και τους ενήλικους πιθανούς αναγνώστες αυτών των έργων μου πως, αν και ενήλικες οι ίδιοι πια, ό,τι έχει να κάνει με τις έννοιες *παιδικότητα* και *εφηβικότητα* δεν πρέπει –μήτε και μπορεί– να έχει πάψει και να τους απασχολεί και να τους ενεργοποιεί.

Η ματιά ενός παιδιού και η οπτική ενός εφήβου δεν είναι μόνο τρόποι με τους οποίους ο νέος άνθρωπος προσπαθεί να κατανοήσει τον κόσμο και να ενταχθεί σε αυτόν, αλλά και οδοί (επ)ανάγνωσης της ζωής από τον κάθε ενήλικο.

Να, λοιπόν, γιατί μπορώ να ισχυριστώ πως ένα από τα πλέον ολιγοσέλιδα βιβλία μου ίσως να είναι εκείνο που περισσότερο από πολλά άλλα εκφράζει το συγγραφικό μου στίγμα. Αναφέρομαι, βεβαίως, στη συλλογή διηγημάτων *Ερωτικές ιστορίες μιας παιδικής ηλικίας*.

Εδώ ο έρωτας παρουσιάζεται μέσα από τα μάτια παιδιών και πρώιμων εφήβων, κι έτσι μπορεί κανείς να ισχυριστεί πως και τα επτά κείμενα, στην ουσία, ερμηνεύουν τους ανεκπλήρωτους ερωτικούς πόθους των ενηλίκων. Γιατί αυτό που μέσα στα μάτια ενός νέου ανθρώπου πήρε μια μαγική διάσταση, στη ζωή ενός ώριμου άντρα ή γυναίκας άλλοτε γίνεται επιτάχυνση κι άλλοτε απαγορευμένο όνειρο – και στις δυο περιπτώσεις καθορίζει την ίδια τη ζωή.

Η συλλογή αυτή κυκλοφόρησε για πρώτη φορά τον Οκτώβριο του 1992 και, αφού γνώρισε άλλες τρεις ανατυπώσεις στα τελευταία χρόνια του 20ού αιώνα, τώρα αναζητά ξανά την προσέγγισή της από το αναγνωστικό κοινό του 21ου.

Τόσο η απόφαση για μια νέα έκδοση αυτών των διηγημάτων μου, όσο και η επιλογή του συγκεκριμένου εκδοτικού σχήματος, έγιναν με απόλυτη συνείδηση και έχουν τη σημειολογική δυναμική τους. Η νέα έκδοση θέλει να τονίσει πως εγώ, ως συγγραφέας, όχι απλώς διεκδικώ αλλά και επιβάλλω ένα προφίλ που, όσο κι αν οι νόμοι της αγοράς θέλουν να το περιορίσουν, αυτό αδιαφορεί και τονίζει πως οι κατηγοριοποιήσεις του τύπου «συγγραφέας για παιδιά» κ.λπ. είναι αναξιοπρεπείς και εν τέλει ανιστόρητες. Ο κάθε αναγνώστης είναι μια ολοκληρωμένη μα και συνεχώς εξελισσόμενη οντότητα, και το κάθε κείμενο αξίζει να προσπαθεί να έχει τις δυνάμεις ώστε να παρακολουθεί αυτές τις εσωτερικές εξελίξεις του αναγνώστη του.

Η απόφασή μου να δω τις *Ερωτικές ιστορίες μιας παιδικής ηλικίας* να κυκλοφορούν τώρα από τις εκδόσεις *δήγμα* έχει να κάνει με την ξαφνική παρόρμησή μου να δω κείμενά μου που φωτίζουν κάπως ανορθόδοξα την παιδικότητα να φιλοξενούνται από έναν εκδοτικό οίκο που, με επίσης ανορθόδοξο τρόπο, αναζητά τη θέση του στο εκδοτικό μας γίγνεσθαι.

Μα υπάρχει και ένας ακόμα λόγος – ο Θανάσης Τριαρίδης. Αυτός ο νέος άνθρωπος που είχα την τύχη να βρεθεί στο δρόμο μου και έτσι να μπορώ εγώ, ο ευρισκόμενος στο κατώφλι των τελευταίων δεκαετιών μιας ζωής, να ενεργοποιούμαι από διαχρονικές, και γι' αυτό απόλυτα σύγχρονες όσο και νεανικές, ιδέες.

Οι *Ερωτικές ιστορίες μιας παιδικής ηλικίας* ήταν και εξακολουθούν να είναι αφιερωμένες στη γυναίκα που... *αυτά που ξέρω του έρωτα / τα έχω μάθει από εκείνη.*

Τα διηγήματα αυτά γραφτήκανε και πρωτοκυκλοφόρησαν προτού ο Θανάσης Τριαρίδης εισβάλει στη ζωή μου. Μα έχω σαφείς υπόνοιες πως αυτός είχε διαβάσει τα διηγήματα προτού συναντηθούμε. Και πως, με τον τόσο εσωτερικό και πολυδύναμο τρόπο της λογοτεχνίας, επηρέασαν και τη δική του συγγραφική ταυτότητα.

Άρα, κατά μία έννοια, η νέα αυτή έκδοση θα μπορούσε να ήταν αφιερωμένη και σε αυτόν.

Μάνος Κοντολέων – Κηφισιά, Οκτώβριος 2011

